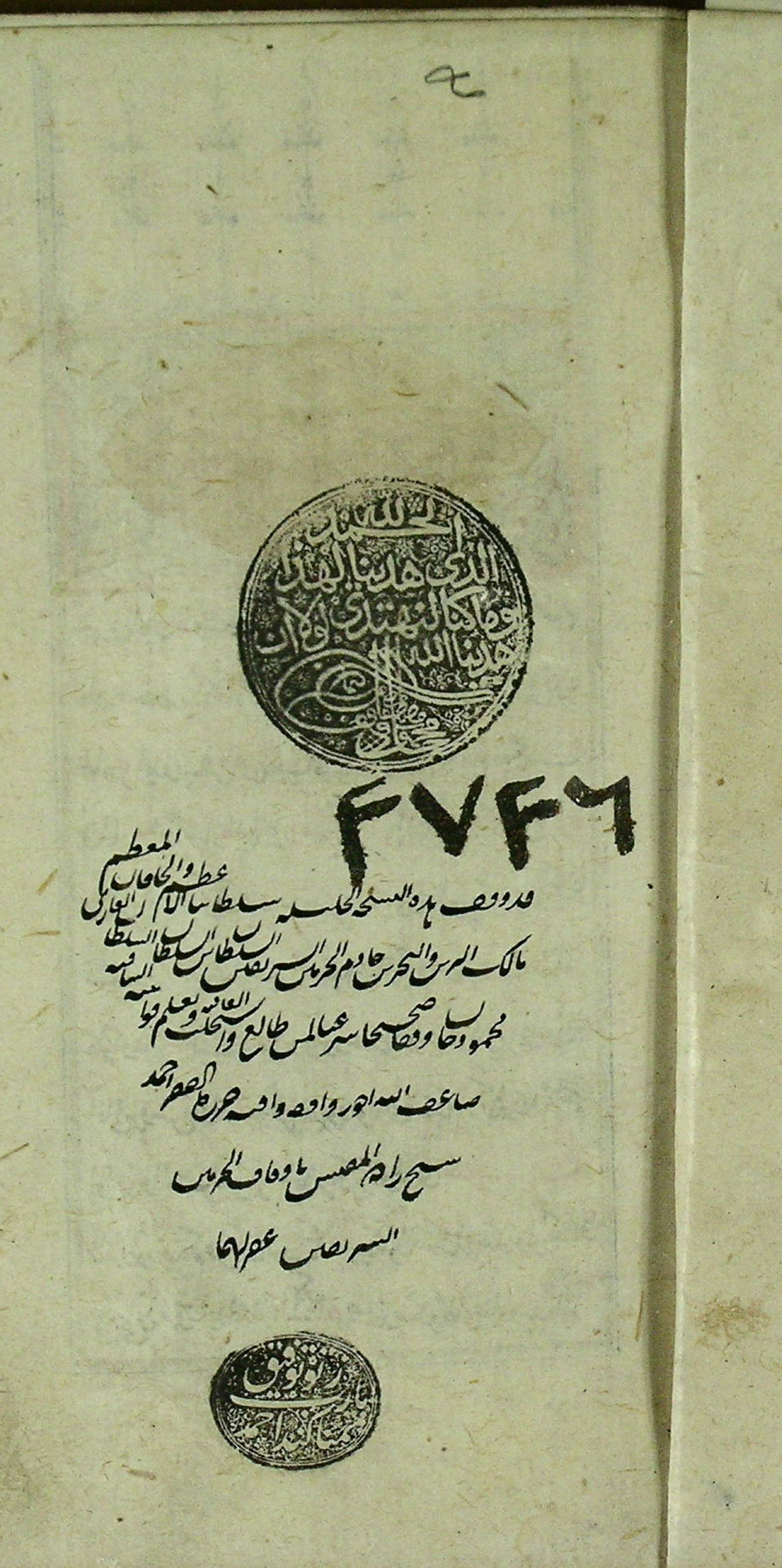
I

کتاب مختصر خلاصت روحیه
با ترکی

۱۵ سطر

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله
4746
قد وقف هذه النسخة الجليلة سلطاننا الأعظم والخاقان المعظم الغازي
مالك البرين والبحرين خادم الحرمين الشريفين السلطان ابن السلطان السلطان
محمود خان وقفا صحيحا شرعيا لمن طالع واستنسخ وتعلم
ضاعف الله أجور واقفه وأنا حرره الفقير أحمد
شيخ زاده المفتش بأوقاف الحرمين
الشريفين غفر لهما

حمدنی پایان • وشکر فراوان • خالق زمین و آسمان • ورازق انس و
جان • حضرتنه که خاك پاکی گزیدهٔ چار عناصر • ونخل آدمی انزدن
ظاهر ایدوب فروعن انبیاء کبار • وهر برن میوهٔ حکمت
ثمار • ایله پربار • ایلدی **بیت** امید انس وجان سلطان عالم
جهان مردمی و جان آدم • حضرت رسول ثقلینی یکدانهٔ دو کون
قلب دانهٔ میوه کبی سبب اصل نهال آدم • وباعث بنیاد
کلزار عالم • ایلیب ینه کندو فروعندن وجوده کتوردی کون کبی
آفاقی روشن قلدقدن صکره ظهور بولدی مقدم ایکن فرزند مفخم
اول ابو البشر هو خواکانیدن مکرم اولدی **شعر**
دانلر ولورنیته کم هر نخلك اصلینه سبب • یعنی اول اصلك فروعندن اولور آکه ظهور •
صبحی اوله روشن ایدر که مهر عالمتاب کبی • صبحدن صکره طلوع ایله ویرر آفاقه نور •

شعر اتا معنیده ظاهرا فرزند • اولدی چون اولشه سعادتمند
مغفرت بولدی کوردی چوق ثمره • آدم اولدقده مایل شجره •
یوغیکن کلشن جهاندن اثر • باغ وحدت کلیدی اولوردر •
قطع ایدوب کندوبی علایقدن • هیچ کسلمزدی وصل خالقدن •
کلشن کونه باغبان اولدر • اول آخر غرض همان اولدر •
اولمزیدی اولا ولمیدی اکر • یر وکوك عرش وفرش وشمس وقمر •
بو مظاهر انوکچون اتدی ظهور • جملهٔ عالم ضیادر اول نور •
اللهم صل وسلم علیه • وعلی جمیع الانبیاء والمرسلین
والآل والاصحاب اجمعین • والتابعین لهم الی یوم الدین •
بو عبد فقیر عنایت خواه که وفقه الله تعالی لما یرضاه برموجب
خبر خیر البشر حب الوطن من الایمان آرزوی جنان جنانی ناتواندن
زائل اولمیب لاجرم باغ وبستان ورياحين وكلستانه مایل اولب
برمقام رفیع الشانده تمکن • ومکان منیع الارکانده توطنه
نیت ایدب مانند دار السلام • اول مقام سعادت انجام اطرافنده
نچه روضهٔ دلکشا • وباغچهٔ پرصفا ایجاد • ودرود یوارن

آباد ایلمگه عزیمت ایلدم ایله اولسه بلدهٔ طیبهٔ عالی نهاد ادرنهٔ
محمیه التی لم یخلق مثلها فی البلاد قربنده بعون الله الملك
الذی بن مثال خلد برین برجای گزین وگزیدهٔ روی زمین
بولنب خاك پاکندن خار وخاشاکن یولب یرن گل وریاحین وسنبل
ونسرین واشجار میوهٔ گزین ایله تزیین ایدب انده قرار وتمکین
اختیار ایلدم اول گلزار روح افزا معمورهٔ جنت آسا دبو نامدار
اولدی وهر دیارده لطافت ایله اشتهار بولدی اول روضهٔ
جنت بهجت تعمیر اولنورکن کتب فلاحه ده تحریر اولنان اقوال
حکمایه اتباع واهل تجربه دن استماع ایلدکم عقود عقول ومجرب
ومنقولی لدکه برقچ اوراقه جمع اولنب بر رسالهٔ دلکشا
ویاران صفایه تحفهٔ زیبا اولا تاکه بو سبب ایله تزیین بساتین
وترتیب ریاحین سیرندن تشریح خاطر گزین وتفریح قلب حزین
اولدقجه بو عبد مسکینی یاد ایدب رضوان رحمن وروضهٔ رضوانی
میسر اوله دیو لطفلرندن دعا احسان ایده لر پس ایله اولسه
ربع مسکونده نشو ونما بولب حرکت وسکون اوزره اولان اشیا

دورت عنصردن مرکب اولماغین چار فصل ونکار کبی
بو رساله دخی فصول اربعه وبر تتمه وخاتمه اوزره مرتب
اولب اتمام ورونق بوستان دیو نام بولدی **فصل**
اول اصناف خاك بیاننده در **فصل**
ثانی اشجار دکلمسی بیاننده در **فصل**
ثالث قطع ووصل بیاننده در **فصل**
رابع امراض وعلاج بیاننده در **تتمه** بوستان
وریاحین بیاننده در **خاتمه** میوه درمسی وحفظی بیاننده در

فصل اول اصل خاك بیاننده در بود فی ایکی اصلدر

اصل اول اصناف بلدرد زمین که طین آدم
اندندر اشرف عناصر اشرف مظاهردر شیطان لعین علیه ما
یستحقه محق اولمیب خودبین اولمغین افضلیت خاك پاکی
ادراك ایده میوب نار هولناك کبی زبان درازلق ایدب بی باك
انا خیر منه دیدی جانب خیردن طرف شره یوز طوتب خزی دولت
ومرکب بار لعنت اولدی اصحاب فطنت وارباب بصیرت قتنده

روشن درکه آتشدن تراب احسن و افضلدر زیرا ارضك
دلنده رای خیر و روی رحم کوردوز ضرایه متحملدر پریشان اولسه
رضا صورتن کوسترر انواع نعم اعطا ایدر آتش قلبی بارد تکبی
ایله تعصبدن سرکش بدلسوز و جان کداز در قرین و دمساز
اولدوغنی مجذوب جفا ایدر خاك اهل تمکین امین در اپل نه قوسه
حفظ ایدب امانت ایلر نار پرهوا النه کرنی تلف و هلاك
ایدوب اهانت ایلر تراب مسکین نقاب معیوبی پاك ایدر عیوبنی
ستار در نارك کاری کشف اسرار و عیوبی اظهار در و آثار
کل گل و سنبل و حاصل نار دود بی سود و کمور و کل در شان
خاکك فایق اولمغین منبت نخل باسق آدم مکرم اولمغه لایق اولدی
تفضیل خاکده تفصیل چوق یوقدر اشارت اهل عقله کفایت
ایدر مقصود اصلی اوصاف خاکده کلدر بیان اصنافدر پس
زمین نه قدر قسمدر و هر قسم اشجار و نباتدن نه یتورمکه قابلدر
انی معلوم ایدنب اکا کوره عمل ایلمك لازمدر تاکه بعون الله تعالی
هر کارده خطا ایتمیب نفع کلی مشاهده اولنه اوّلا بلکل که

خاك ایکی قسمدر بری صافی و بری قومله مخلوطدر و هر بری
اکثر قسمدر صافی طوپراغك برسی برك اولور کلسی و کیمی
طوپراقدرلر برسی دخی یومشاق اولورات طوپرقدر بری مخلوط
دخی ایکی قسمدر برینك قومی غالبدر اکا قیبدرلر برینك
طوپرغی غالبدر اکا قومسالدرلر بو دورت قسمدن معتبری
قسم اخیردر سایر اوچ قسم ایچون زبیل ایله علاج تدبیری ولنمق
لازمدر تاکه تربیه ایله غلظتی زایل اولب مراد اولنان
نسنه یتورمکه قابل اوله قومسالدن الچوات طوپراقدر
اندن الچق قیبدر اندن الچق کیردر ضرورتدن اتطوبرق
زبللنمسه اولور اما اول ایکی قسمده زبلسوز قوت انبات
محالدر قومسال دخی دورت قسمدر بری قره قومسالدر
هرنه که اکله اکله قابل اولب میوه سی لذیذ و رنکین و شکوفه
و هر اکین نفیس اولور اوزملك قابی یوفقه و دانه سی ایری
و آبدار و چکردکی آز و خرده اولب کندوسی پایدار اولور آونکه
و ترشیده دویر صاری قومسالده دخی کذلك لکن اندن الچقدر

باغ وجمله اشجار میوه یه و بوستانه نافعدر اكین چوق اولماز
سیرك اولور آما دانه لو و طوق اولور وآنده اینجه بوز قومسا لدد لدد
باغ و بادام وكراس و قیسی و زردالو و انجیر و انار و زیتوندن غیری
میوه و بوستان و اكین ایكی ایو كلمز وآنده اینجه قزل قومسالدر
اینجه باغ و بادام و امرود و زردالو اغاجلری و پنبه و سوسام ایو
اولور و قوت بولور آما اوزم خرده و چكردكی بیوك و ادنی
و قابی قالك و لذیذ اولور شویله كه هر طوبراقده قوم غالب اولسه
قابی نازك و كندوسی آبدار اولور لذیذ و رنكین اولماز صافی
طوبراقده اولسه قابی قالك و چكردكی ایری اولور قبولو یرده
اولاندن ارتق لذت بولور ایكن آبدار اولماز ومعلوم
اولا كه بر یرده باغ و میوه دكمك مراد اولنسه نیجه اولور
بلنمك قاعده سی اولدر كه اول بر ذراع قازلوب بعده دبندن
بر پاره طوبراق الوب شیشه و یا صرچه لو قابه قویوب اوزرنه
یغمور صوی دوكه بر كیجه طوره اندنصكره اینجه بزدن سوزوب
صویی اچله لذیذ اولوب چركین رایحه سی اولمازسه اوزم و میوه ایله

اولور و طوز معنه دویر اكر رایحه لو و كرك صوكی دادسز اولورسه
لذیذ اولماز و دویمز نتیجه چوردر ومتعفن اولور اما شول
برك اولوب باقومی غالب اولن یر زبیل د و كلب صلاح اولنسه
اشجار میوه حاصل اولور واكین ایو كلور اما نخل اشجار اكن
بلند اولماز و چوقده ویمز مكر صو و یرلور یرا اولا لكن میوه داد
اولور واكر صو ویرلور ایسه میوه سی ایری اولور ودخی معلوم اولا كه
خاكك جوهری و ابوسی یر یوزنده اولوب اوزرنه یلدز شعله سی
طوقناندر واستی صووقی كورندر اغاج دكدكده كوك اوزرنه
آنی دوكه لر نداس ایلیب یری سورمكر سبب طوبراغك اكثر یری
شعاع كواكبدن فائده المقدر وهوادن قوت بولمقدر پس نه قدر
سورلوب یر قازلسه بتور مكن اولقدر قوی اولور ودخی بلنه كه
طلاغ یرنك زبله احتیاجی یوقدر طوبراغی رقیقدر واو وایرك
طوبراغی بركدر زبله محتاجدر ودخی بلنه كم زبللنمك لازم
اولان یرلرده باغ دیكلمك مراد اولنسه جایزدر اوت طوبراغه
وقیوده دكله زبللنمیه اما كلسی یرده ایكی اولماز مكر برنج بیل

اوّل زبللنب و قوم ایله ممکن ایسه خلط ایدهلر و باغ دیکجك
یری واقر سوره لر تازه دکلدکره زبل سومزمکر که قوجه بلغ
اوله طوبراغنه خشونت کله بو مسامتی ایچون قیشین بنه
اسکی زبل دوکه لر **اصل ثانی** زمینك اصلاحن
بلدرر زمین فاسدك اصلاحی زبل ایله اولور اولا معلوم اولا که
زبلك ایوسی اوزم جبره سیدر و قوین و کچی فشقیدر بونلردن کچسه
صغر تزسی و آت و حمار و قاتر کوبره سیدر بو جمله دن الچوق و
قنفی در سلطخنی یرغایتده مضردر مکرکه بعض مرض علاجی
ایچون استعمال اولنه محلنده کلسه کرکدر و زبلك نافعی اسکی
اولاندر نه قدر اسکی اولورسه یکرکدر باری بر یللق اولا
ضرورت اولیجق تازه سی دخی استعمال اولنور غایتی بودر که ازاولا
نصفه زبل و نصف طوبرق اولا بکی اولیجق ربع زبل اولا
زیرا تازه سنده حرارت و یبوست واردر مکر صوویرلور
یر اوله که ادنوجاق اولسه اولور صوویرلمین یرده کوکی یاقار
انجق طوبرغك بر کلکی کیدرجك قدر اولا و دخی بلنه که سبزه

دیکیلجك یر زبللندکی کبی اکلسه اولور اما اشجار دیکجك یر
بر ییل اولدن زبللنمك کرکدر یاخود کوك دبنه و اراسنه دوکمیه لر
یریوزنده بوغازنه دوکه لر ایام بارانده زبل صوینی یغموردن
یاخود صوویرلور یرده صودن کوك اوزرنه اینه طوبرغن نازك
ایده بیلندنصکره یاخود کوزدن دکلمش اولسه اول بهارده
دبن چپالیب اول دبره اولان زیاده طوبراغه قارشدره **فصل**
ثانی اشجار دکلمسی بیاننده در بو فصل دخی اوچ اصلدر **اصل**
اوّل زمان غرسی بلدررز اهل نجوم قولنده کانون ثانی که اورته
قیش آییدر انك یکرمی بشنجی کونی خمسینك بشنجی کونی
اولور بر بر نداس اولسه یا اول کون اغاج دکلسه و هر نه ایسه
تمام طوتر و آفاتدن سالم اولور و فلوارك اون اوچنجی کونی اشجاره
صو یوردر قطعك و وصلك فائده سی واردر معلوم اولا که
هر آیك اوچ کونی اولندن و اوچ کونی آخرندن که جمله التی کون اولور
بو کونلردن صکره غرسه مباشرت ایده لر باغ اولسون میوه اولسون
زیرا بو زمانلرده عوا یلدزی طوغر زیاده ضرر ده اشجار قوزدلو مریض

اولور. بعضلر باغ خضر الیاسدن اول بوداندوغی زماننده دیکمک
کرکدر دیدیلر. همان بوداییوب طهره صوینی ایله دکه کسلدکی کوندن
اوچ کونه دکین جایزدر. بو قول داجیددر. بر داخی بوداییب چبوغی
بر چوقور قازوب التنه اسکی اوتلوق دوشاییب کوبره صاچالر.
داخی چبوغک باشن آشاغه ودبن یوقارو قویه لر. داخی اوزرینی
کوبره وطوپراغله اورته لر. اکی کونده بر واقع صو دوکه لر کوکلنجه
اندن چقاروب دیکه لر. بوکا چملندروب دیکمه دیرلر. وحکماء
فلاحتک بعضیسی کوز زماننده کسلیب دیکله دیمشلر. والحاصل
شول یرده که صوازاوله کوزدن دیکمک اولیدر. قیش یغمورندن
تمام مستفید اولور. کوکی برک اولور زیرا میوه سی تمام ایروب
کوکه قوت ویراجق وکوک بسلیجک زماندر. یازین قوتلو بولنور
چبوغی ومیوه سی قوی اولور اسیدن زحمت کورمز. قسطوس نام
حکیمدن منقولدر باغ کوزنده کلمکی بر احداث ایلدکده خلق
انکار ایلدیلر. صکره نفعن مشاهده ایدیجک بکا استحسان ایدوب
دعالر ایلدیلر دیمشدر. حکماء فلاحتک اکثری باغ آی دنوبت بر

التنده اولدیغی زمانده ایکن تمام ظهور ونورانیتنده دیکلدیمشلر.
اما قسطوسدن منقولدر که قدماء حکما هر آیک دورت کیجه سی
کچدکدن صکره نصفنه وارنجه دیکمک زماندیر دیمش. یعنی آیک
نقصانی زمانیکه اول اوله. وسوریون حکیم هر آیک اولندن اکی کیجه
کچدکده اخرندن اکی کیجه قالنجه زمان غرسدر دیمش. وکرو حکیم
مذکوردن منقولدر. هر آیک نقصانی مطلقا زمان غرسدر دیمش.
وداخی معلوم اولاکه کوز ایامیکه هر اغاجک یپراغی خزان اولبدی وکلکه
باشلادیه غرسه زماندر. خصوصا که صو وبرلمک ممکن اولمیان یرلرده
مکر ساحل یرده معتاد اولمش اغاج اولا. قیش قار صوینی دیبنده
طوکمقدن حذر اولنه تمام ضرر ویره. توت وانار وشفتالو وانجیر
کبی آنی مارت آینده که اکا آذر دیرلر اول وقتده که لر. یازین صو ویره لر
ممکن اولدقجه. وبالجمله شول زمانده که اولکر یلدزی ده وشب یر
طوغنجه زمان غرسدر دیمشلر اکثر حکماء فلاحت. وداخی دیمشلر که
اودنتر کوز آیی که تشرین اول دیرلر. بدینجی کونندن صکره ابتداء غرسدر
ایلک قیش آیی که کانون اول دیرلر اونجی کوننه وارنجه شویلکه اول

زمانلرده دیکلمیجك اولورسه صوك قیش آیی که شباطدر.
خمسینك اون برنجی کونی ابتدا سیدر. اتراك بش آیی دیدر اوچنجی
کوننده نصکره یاخود اونجی کیجه کچدکدن صکره ابتدا ایدر. آذرك
اوننه وارنجه محصل نوروزدن صکره قطعا قطع و غرس جائز
دکلدر. اما حکماء فلاحت اتفاقی ایله ایام غرس کوزدر کوزده دکلن
قوی اولور. قوت کوکه وارجق زماندر. یازن میلی یوقاروسنه اولب
برك و باره مشغول اولدقده کوك تربیه سندن آسوده اولور.
کوکی برلنمش بولنور. زیرا هر درخت برموجب حکمت الهی قیشن
یرشنه بنور مکدن الحکیب حرارت اوزره اولب سکونده ایکن
قوتن کوکه صرف ایدر. یازن قوتده اولان آثارن فعله کتوروب اظهار
ما فی الضمیر ایدب هر بری انواع جواهر زواهر ایثار ادر جولانی
زماننده طبیعت علوه مایل ایکن سفله تنزلی ضعف ویرر.
وگاه اصل کاه فرع احیانندن اضطرابه دوشب الکی طرفه بیتشمز
حتی ارباب فلاحت یازنده کلن اشجار ویرکه محموم اولوردیرلر.
شول معنا یرکه کوکی تمام برکسمه مشددر. یازنیا غموردی اصلدب اندن

ثم آلب کوك باغلرکن بعده حرارت شمسدن اصنب کوکه الیجق
صو سرایت ایلسه کرکدر تمام ضعف کلور. یا هلاك یا علیل
اولور. نته کم عروقده دم حاره حما ایجاد ایدر. پس معلوم اولدی که
بغیر ضرورة یازن دکلن طوتب قرار ایلسه. دخی ایکی پایدار اولماز
مکرکه صوق صو ایله صو ویرلمك ممکن اولا. مشاهده اولنمشدر که
کوزن دکلن اول بهارده کیج بیرق ویرر. یازن دکلن تیز جك ویرر
اکثری اغستوسده قورر. حاصلی هر دکلن اغاج یازن یپراغی
معتادندن تیز ویرسه علامت علتدر. کچرك ویرسه نشان
قوتدر کوك سمتنه توجهی اولب بیرن بکندوکندندر. و دخی
بلنه که اکر کوزن اکر یازندر باغ و اشجار میوه‌ای کوندزن یر
التنده ایکن اولا. اولدخی اکی زمانده اولور. برارتارکن بردخی
اکسلورکن. نته کم یوقاروده بیان اولندی. حکمانك کیمی آی اوبلنده
زیاده اولورکن کوندز تحت الارض ویملن کیمی اکسلورکن و آخی زنده
تحت الارض ویملن اختیار ایلمشلردر. بو فقیر تجربه سنده شویله
بولمشدرکه غرس و ایلده و قطع و وصل و آخرده اولا. اکسلورکن

دکلسه اکن بوداقلو اولمازه اما کوکی قوتلو ویمشی چوق اولور
ایدی اولمازه اکر ارتارکن دکلسه نخل باسق اولور یعنی بوداقلو
وموزون اولور یمشی آز اولور اما اری وآبدار ونازك اولور
هر اغاجك زمان غرسی بودر اما بعض حکما قتنده مناسب اولدر که
هر نخلك میوه‌سی موسمی وکندوسی بالذات نشو ونما بولدوغی یرلرك
هواسی وزمانی کبی زمان کوزلنه ودخی بلنه که اشجارك کیمی کوکلو
وکیمی قاکرتماج ویکمنك چبوغی وکیمنك چکردکی دکیلور قاکرتماج
وچبوق زمانی کوکلو زمانی کبیدر اما فقیر خمسینده قاکرتماج
وچبوق دکمکی اولی کوردم اما چکردك زماننده اختلاف واردر
شوله چکردك که برقابلو اولا المه وامرود کبی اکثر قتنده شباطکه
صوك قیش آییدر بسه دریلور اول کوننده ابتدا اولنمقدر بعضلر
قتنده خمسین که ابتداسی شباطدن اون کون اولدر روزکار
العریب طوك اولمزسه اول زماندن ابتدا اولنه دمشلر آی
شعلدار اولب زیاده اولدوغی حالی اعتبار ایلمکله بعضلر اول شباط
دن نظر اولنه قمرك زیاده‌سی زماننده تحت الارضی ایکردکله دمشلر

9

نهایتی اواسط مارتدر که آکا آذر دیرلر الك یاز آییدر بعضلر
ابتداء شباطدن آذره دکین وقتدر دمشلر وشوله چکردك که
اکی قابلودر بادام وفندق وکرکر کبی صوك کوز آینك اوایلنده
دکله خمسینده دکلورسه اوچنی ایچنه ضرر کلمیجك تدر
شق اده‌لردکه‌لر اصل دوم دراسلوب غرس
معلوم اولاکه برکمسنه باغ وبستان ایلمك قصد ایلسه اولا یرینی
برفج کره سوره بعده سورکی لیه اندن صکره باغ واشجار دکجك
یری اغاجك کوکنه کوره دریك وبول ایره شوله وجهله که کوکك
هرجانبی برقارش مقداری کیك اوله ودکله جك اغاجك کوکی
صچاقلو وصحیح اوله وآری کوکلرینك وجنی کسکن بچاق ایله
ویا نجاق ایله پاك کسه‌لر ویوقارو بقانلرن ودرسك کبی اکوی
اولنلرن وسایر کوکه مضایقه وردنلرن کسوب ودکرکن هر بر کوکك
میلنی اشاغه ایدلر واندن صکره کوکی کج طبقه ایسه هر طبقه‌سن
یربوزندن تراش اولنمش طوپراغله کوك اقتضا ایلدکی اوزره
طولدوره‌لر الوایاق ایله باصیه‌لر کوکه مضایقه ویرمیه‌لر

اكر يري غايتده يوفقه وقير ايسه جانوز وقاز واوردك ترسلر
غيري حيوانات ترسني خاكله بر بريله خلط ايدب بر آي مقداري
طوره تمام اولشه بعده دكمكه مباشرت ايده لر ودخي بلمك
كركدر كه شول يركه خشن ويا يايلاق اوله كوز ايامنده واول
بهارده كوكه كنش اصيجاغي تاثير ايليه انلكبي يره دكلن يوفقه
دكله تا كه ذكر اولنن ايام كنشي كوكي اصيده تاثير ايده وشعاع
كواكبدن مستفيد اوله وشول يركه كنش تاثير ايليه قالك
بومشاق يركبي واو اكبي دريك دكه لر مشاهده اولنوركه
طاغلرده خدايي بتن اغجلرك كوكي يريوزنه قريب اولور اواده
عكسدر طاغده كنش ايكي يره تاثير اتمدكندن وترو كوك كون
اصيجاغنه ميل ايدر بالضروره دريك اولماز اواده كنش حرارتي
زياده اولدوغندن كوك دريك يره كيدر ضرورت يوق مقتضيسي
اوزره حركت ايدر كذلك طاغده نباتات كوكي دخي يريوزنه قريبدر
اواده عكسدر اكر كوك دريك كتمكه باعث طوبرق يومشاق
ونازك اولدوغي اولسه طاغده اولان طوبراق اواده نازك ايدكنده

شبهه يوقدر واكثر طاغلر قومسال اولدوغي سببدندر كه حاصللر
طاغده ترلا ير زبل دوكمزلر ترقيقه ويومشادمغه احتياج
يوقدر اوانك طوبراغي طاغدن خشن اولماغين زبللمكه وچوق
سورمكه محتاجدر ترقيق وتربيه ايچون اكر كوك يريوزنه يايلمغه
باعث خشونت ويبوست اولسه اواده بتنلر يريوزنه قريب اوليدي
پس سبب تاثير شمسدر مقرردر بو قاعده دن اكثر حاصللو وبستانجيلر
غافللردر دكلدكه ميزان اوزره اولمادوغندن اكن راست كلمز
بوندن غفلت اولنميه ودخي بلمك كركدر كه هر اغاجك خاصة
امرود اغاجنك دبني دايما قازب اوزرنده كي طوپراغي الشه واشدا
اوستنه ايده اما دكلوب تمام طوتدوغي معلوم اولدقده نصكره اولا
وبر دفعه زبللنمكه محتاج اولنلر زبللندكدن نصكره ايده لر
زياده نافعدر وهر نه دكلوب قازلسه نافعدر سابقا دنلمشدر
كنش وقمر وكواكب طوقندقجه تراب جوهر اولور قوتي زياده
اولور نه قدر قوي طوبرق چوق اولسه اولقدر نفعي واردر
حسله مشاهده اولنور انشاء الله تعالى اشجارك قوتي وميوه نك

لذتنی وکثرتنی بیوك کوا کبدن قوت الدوغندن اولدقدن غیری
قازلدقجه ساق اشجارك هوا کسب ایدر دیبندن برکلك کیدر
حکما بوکه ترویج وتنفیس اشجار درلر تنفسوا الشجر یقوی ویصح
ودوحوها تعظم الثمرة وتکثر وتجود وتنفع للاکل درلر حکیم
صغریثدن منقولدر اشجارك دبن اجدقده اکی ساعت مقداری
اچق قویه لر تنفس ایدوره لر بعده طوپراغده وندره لر زبله محتا ج
اولانی زبللیه لردمش ودخی بلمك کرکدر براغاج کوزن دکلسه
یکرمی کیجه دن صکره هرجانبدن برقارش دن زیاده کیك یردن
دبن اچه لر دورت دفعه یکرمیشر کیجه دن صکره بویله ایده لر
تاکه قار ویغمور صوینی دبنه تدریج ایله یتشه اما یازن دکله نك
زمهاردینی اچلمیه الا که تمام محکم کوکلنده وکنه اعتماد اولنور سه
برمقدار دبن یومشاده لر برکلك کیدب اوت کوکلری ضرری
دفع اولماغچون و یازن دکلنه صوویرلمك لازمدر واغاجی
دکدکده بندوکی یرده شرقی اولن جانبنی شرقه وقبلدی قبلیه قارشو
دکه ودخی بلمك کرکدرکه کوکلودکلی اشجار امرود وآلمه

وزردالو وایوا وشفتالو وبادام وجوز وکسدانه وفندق وفستق
واوز وعناب وتودیخ وسیاه انجیر وکراس ووشنه وصنوبر
وچنار وعرعر وارغوان وکل خطمی ویاسمیندر وجمله ریاحین
قرنفلدن غیری زیرا قرنفل قاکرتماجدن دخی اولور قاکرتماجدن
دکلی اغاج ایوا و زیتون وانار واق انجیر وکل ونسرین وقواق
واوفلامور وسکود واق بلوطدر وجمله سی چکردکدن
اولور نهایت امرود کروا خلد بتر هر برینك قنقسی اولیدر
باشقه بیان اولنسه کرکدر قاکرتماج اسلوبی اولدرکه مثلا
اغاج دبنده براچند یا خود یره باقی اولن یرندن بتن فدانلری
ال ایله چکوب قوپاردلر اندنصکره بر یری یومشاق ایدرلر
دخی براوجی سیوری اغاج ایله یر ایدرلر اندنصکره اولچوقره
اسکی کوبره دوکب بعده اول فدانك قوپاردلی یرن اول یره
صوقارلر اطرافن ال وایاق برله یا براغاج اوجیله محکم صقرلر
ودخی بلمکه هر اغاجك بر هوا ایله امتزاجی واردر اول بیل
اسرکن دکلسه وعلاج اولسه قوی اولور ایوادیخ غربی سود

اكا يلدز وقوايل درلر وشرقله شمال مابيننده اسن يل كه قونجه يل
درلر ايو ايه ضرر ايلمز سائر اشجار بونك خلافنجه در ذكر
اولدن اكي يل اسركن دكلسه لر متضرر اولورلر اول اجلدن غرب
جانبنده كندكجه وغرب يلي طوقنان سمتك ايواسي خوب ونازك
اولور واغاجي بلند وپايدار اولور كتب فلاحه ده مسطور
وبين الناس مشهوردر سائر ميوه باد شمالي وشرقي خصوصا باد
صبايي سودلر جمله سي باد جنوبي كه قبا يل درلر اسركن ضعيف اولور
واول حينده جمع اولنن ميوه تيز چورر طوتماز اغاج دويمز
ذي روحه خود ضرري معلومدر اللهم عافنا من كل بلاء الدنيا
والآخرة چكردك دكمه نك اسلوبي اولدر كه چكردكي الناجق
يمش اغاجك اتكنه يقين اوله وتمام اولنجه اغاجنده طوره بعده
چكردكي چقاروب قوديه لر اندنصكره زمان غرسده بيان اولنديغي
اوزره اول شباطدن آخر مارته دكين دكمكه مباشرت اولنه دكدكره
شول چكردك كه اكي قابي اوله كراس وشفتالو وجوز واوزكي
اوستنده اولان خشن قابنك وجهني بچاق يوزي قدر شق ايده

اچه بر يري اوجاق ايده ياري اسكي زبل وياري طوبراق اوله بريره
قارشدره اندنصكره بش پارمق يا دورت پارمق مقداري
دريك يره دكه صابدن ياني يوقاري وشق ايلدوكي ياني كره
اوجيده اشاغه ايده ايكي دانه سن واوچ بريره ايده بر نيچه سن
دكمك مراد اولسه مابيننده بر قارش ير اوله هر كون صو ويره لر
چوق اولميه انجق خاكي نمناك ايده جامور ايلميه كوكي ضعيف
ايدر يوزنه كلنجه بويله ايده اندنصكره يريوزنه كلدكده
هوا صوق اولسه ومخالف يل اسسه اوستني اورته كنش اولدقده
اچه تنفس ايده همان قرغودن وسحر صووغندن صقنه
اندنصكره اولكيدن زياده جه صوويره قامتي بر قارشدي
تجاوز ايتدكده اوكاته صوويره اول يل كوزين يا يازين دكدوكي
يره دكه اولكي نك عيني اوله شويلكه اكي اوج كره يرندن كشسه لر
اوله قدر يمشي ايري وكوكي قوتلو اولور وشول چكردك كه برقات
اوله المه وايوا كبي انك يرن يومشادب بش التي پارمق دريك
دكه يومشاقيره بارماغن صوقه برنه چكردك قويه دورتدن

یدیسیه وار نجه چكردك بتدكدنصكره چقارب آخر یره دكدكدن بر
آی كچه صكره دبن انجق زنبللیه برهفته دن صكره برمقدار دخی
دوكه صغریت حكیم تمرك ضیاسی زیاده اولدوغی وقت اوله نقصاندن
اولمیه دمش **اصل سوم** اشجار متنوعه احوالن بلدرر
اولا اونم قاوتماج وچبوقدن وچكردكدن دكلور وطالدرمه اولور
اكر اصمه ایكلمك استنه سك كوكلو دخی بكو كدر بلكه باغ ایلمك
قصد ایلسك یرنی اولا یومشادب پاك ایلدكدنصكره بر اسلوب
بودركه چتال اغاج كه باغبانلرده معلومدر انوكله دكلور
یاخود چبوق دكجك یری اكی قارش یرنده كوره قازه لر بعده چتال
ایله دلوب چبوغی دكه لر بوكه كلزمه درلر بكركی بودر سود یون
حكیم باغی قازمه ایله دكمیه لر كوزندن ازرو چبوق یونش قالور كلورقه
اولادبنه دكلمیه دمش یاخود برذراع مقداری خندق قازب
اچنه چبوغی یاتردب دكه لر تدریجله برقچ یله دكن خندقی
طولدوره لر بوحیلی زمان طوردبایدار اولور اكر یری خشن اولب
ویوفقه اولورسه جانور واوردك وقاز بلندن غیری حیوانات

زنبلی ایله طوپراغی السدوره لر قوروق اللی كوندنصكره چبوغی دكمكه
مباشرت ایلیه لر یردن طشره چبوقدن انجق اكی كوز قاله اوزانی اولمیه
دكركن چبوق دبن محكم ایده اغاج اوجیله چبوق اوینیه و دكركن
اراسنه نانخواه وجرجر دكه جمله آفتدن سالم اوله بونلردن غیری
قباق وخیار وقارپوز وسایر نباتاتدن نسنه دكمیه لر باغك
قوتن آلور بتی زبون اولور جائز دكلدر دكلدكی زمان یوقاروده
زمان غرس بیان اولنمشدر اولا دكلجك چبوق النماسن بلمك
كوكردر چبوغك اسكی سن ویكی سن المیه اورته اولانن اله
واشاغه ویوقرو چبوغی المیه اورتاداغن اله اكر اینلو سن
وخشن المیه وانجه سن ویوغونی اراسی اوزون اولانن المایه
بوغونی بربرنه یاقن شكلی كوزل وموزون وقابنده لینت اولب
صاغ ورنكین چبوق اوله دبنی اغرشا قلوكسه یوقروده بیان
اولدوغی وزره اكر كسدوكی كبی دكمز ایسه برقچ كون طوپراب صوبی
چكلو ایسه یاخارجدن كسلوب كلنجه زمان كچمش ایسه حملنده
دكه دكمزدن بركون اول صویه قویه اندن دكه ودكركن دبنه

صودوکه چبوغنی دکدکی اسکیل که بصل و تزکجه اد اصوغانی دیرلر
آتی دوکب صوین چقارب چبوغك دبنه سورسه یاخود صوغان
باش ترسی ایله چبوغك اوجنه طلا ایلسه قورد و بوجك و جمیع
آفتدن سالم اولا • بعضلردن نقل اولنور که باغ که اسکی اولا •
اوموجهٔ بر یوزنه برابر کسوب چبوق اولان یرلردن پاره لیوب
قج چبوق وارسه اول قدر شق ایلسه باش صغر تزکنه یاتورب
دکسه اول یل اوزم ویردمشلر • و بعضلر چبوق دکلدکده چبوق
دکجك یره مرجمك و نخود و بوکرجه دوکلسه دکلسه و آق اوزمه
آق اوزم چبره سن و قره اوزمه قره اوزم چبره سن و بر قج دانه خرده
طاش دوکسه لر اکر اصمه دروکی باغده قوی اولب آفتدن سالم
اولوردمشلر • سود یون حکیم قطران سورسه لر دکسه لر قوردون
و حوارتدن و هر ضرردن امین و سالم اولادمش • چبوغی اصمه
ایلمك استسه لر بیدی بوغونکه اکا عرب کعب در بر ذراع مقداری
اولیدی بوغون اچنه کورجك قدر خندق ایدب بدی بوغونی
انك اچنه دکب بر اوجنی طشره چقره یاننه بر اغاج دکه اکا باغلیه

دائما صباحدن اخشامه دك صوویره • و طالدرمه دخی بر ذراع
دربك یره اوزادیه قازب اصلندن طالدرمه اولاجق چبوغی
قویارمیوب اکوب خندق اچنه یاتوره اوجن طشره ایده • اکی
یل کجدکدنصکره اصلندن قطع ایده • اصمه یی یتشدرمك
استرسلر • بیان اصمه سن قولکبی یادخی بوغون یادخی انجه نه ایسه
و افو سیجا قلوکوکی ایله چقارب دکه سن بر یل کجدکدنصکره یاخود
کوزن دکرسك اول نهارده هر نه اوزمه دلرسك اسلیه سن
اول سیل اوزم ویرر • و بالجمله کوك طوتدیغی مقرر اولنجق توقف
لازم دکلدر • بلکه اسلیب اول ساعتده دکلمك دخی منقول
و مجربدر • اصمه دکدکده چوقورنه بلوط اغاجی خرده کسوب
دوکسه لر زیاده قوی اولور • آفتدن سالم اولور • کذلك بلوط
خرده سی و بوغدای و باقلا بول انسان اچنده اصلنب بر اکی
کون آلسدقدنصکره قوردسرلر انا دقابی ایله خلط ایدب زبل
ایلسه لر • اصمه دکدکده دبنه دوکسه لر عظیم نافعدر • و دخی
صغر تزکی ایله انا دقابی و کلب بومشاقی اولدقده اصمه دبنه

دوکسه‌لر زیاده قوی اولور هر اغاجه دخی کذلك نافعدر قورو اوزم
ویاش اوزم چکردکن اصمه قابی ایله سحق ایدوب بنه دوکسه اوزمی
تیز بیتشه واصمه تن درست اوله انجیرکه فندانی چکردکیدر دکلور
اما فندانی افضلدر مگر ضرورت اوله چکردکی دکله چکردك
دکمك مراد اولنسه اول انجیرکه اغاجك اورته سنده بتر اری
اولور انی قویه‌لر تمام اوله تاکه اغاجده قوریه اندن صکره قوپاروب
چکردکن الالر قوین سودی یاخود عورت سودی ایچنده بر کیجه
اصلده‌لر اندن صکره طوپراغه صاچه بوغدای دکر کبی یرن بومشا دب
صکره دکه اوزرینه چوق طپرق دوکمیه وشتنجه آز صو ایله صووره
انجق طوپراغی نم کله چوق اصلاتمیه بتدکدن صکره که اوج درت
پارمق که اوله صغر زبلی وتوت اغاجی کلی وکل اغاجی کلی بو جمله‌یی یوز ندن
تراش اولن طوپراغه قارشدروب بنه دوکه بر ذراع مقداری او
لدقده اگر قیش اولور بر دکل ایسه کوزن چقاروب دلدکی یره دکه
اگر قیش زیاده اولور ایسه یازن دکه اگر اولدوغی یرده طورمق
مراد اولنسه وصره اولسه‌ده سه‌لر اورته‌ده اولن تازه انجیری الوب

پاموق یا بومشاق کتان ایپن اکی قات ایدوب اچنه صوقوب چکوب
چقاره چکردکی ایله بوکه اندن بر یری قازوب زبللی طوپراغی اله یوب
بر مقدار التنه بر مقدار اوستنه دوکسه اولا اول چکردکلو
ابلکی دکدکدن صکره توت وسایر بونك چکردکلولری حال بو ایله دیر
یا چکردکی چقاروب بر طاس ایچنه ابلکه بولاشدروب دکه چکردك
شباطك اون کونندن صکره نیسانك اوننه وارنجه دکلور
بعض حکما چکردکی دکدکده طوپراغنه صغر زبلی وقباق بیراغی
کلی خلط اولنوب دکله دمشلر وتمام نشو ونما بولنجه بو طریق
ایله دبنه بللنه غایتده ایو کلورمش هر نه یرده اولورسه طوپراق
قسمنده بلکه طاش اراسنده واسکی بنالرده دخی بتر تك غبار
اری اولسون اما فندانی دخی چکردکی دکلدکی زماننده دکلمك
افضلدر صغریثه حکیمدن منقولدر سویلکه کوکی طوپراقلو
اولا نزماننده اولورسه دکلور هما صوویروب دبنك طوپراغن
هفته‌ده بر کره دکسدره‌لر یوزندن تراش اولمش طوپراغه
اسکی صغر زبلی خلط اولنوب دوکله دمش وحکیم مرقومدن روایتدر

انجیر دکلدکه کنش دوشن اولب کواکب شعله دار کورکردی زنهار
آی ضیاسی اولمیه دمش بلکه الدن کلسه کوکلنجه اوزره آی
آیدینی طوتمسه درجاب اولنسه دمش وصبابلی نافعدر اول
اسرکوب کله واکا قارشو یورده دیمك کورکردی دکلدکی زمانلرده صو
ویرلب برك اولب پرلشدکده صو ویرلمیه ضرردر دمش وانجیر
دکلدکه کوکی راسته اسکیل قونلسه قورد دوشمیه وضعیف
اولمیه الخواص انجیرك تازه سن یدکده سائر میوه ایله جمع اتمیه
ذات الرئیه عارض اولور ضرردر وکندونك طبیعتی ملیندر
امراض حاره یه نافعدر کتب طبده تفصیل اوزره مشروحدر
اغاجنك خواص عجیبه سندندر سودی نارلینه ایله قینادرکن
انجیر چبوغی ایله قاریشدرسه زیاده قایماقلو اولور ودخی اغاجنده
خام ایکن قورومش انجیری السه صحی ایسه قینامش سود اوستنه
صاچسه اذاجق هوا طوقنور یرده قورسه جمله سی قیماق اوله اما قابی
صرچه ویا فرا اولمیه واغاجنده اولب قورومش انجیردن اوچ دانه
انجیری قایناین هرکنی یه قویسه لر اچنده اولانی تیز جك بسوره

واوج دانه انجیری برکون برکجه زیتا یچنده قویب هرکنی یه اتی
صالدقده بله صالسه کوپوکی ورایحه سن کیدره زیتون انجیر
کبیدر قاکی تمامدن دخی دکلور وچکردکی بر مقدار شق اولنب
دکلمك کورکدر نته کم یوقروده بیان اولنمشدر لطاسلو آق
طی براقلو یری زیاده سوذ وزمان غرسی انجیر زمانی کبیدر خواص
زیتون حار یابسدر قابضدر کندوسندن یاغنك نفعی چوقدر
غایتده مبارکدر جمیع مسمومات وضررلو نباتاته یاغی خلط اولسه
مصلحدر امرود چوق نوعدر جمله سنك حالی بردر هر نوعك
چکردکی دکلسه اسلمغه محتاجدر ولایت قرمانده بعض جنس
واردر که فدانی وچکردکی عینی اولوردرلو کوکی دربك کیدر یر
قورنه تا صویه یتشنجه مکر بولنه کمالی کله کچه فر بوکلور
نوالی اندن اولور اما بنق اغاجی که کوکنا زدرلو اولدخی ایله در
اولطاشی درلر وفستق اغاجی کذلك فدانی وچکردکی دکلور هرنه
یرده اولورسه بتر لکن یری سائر اغاجلردن دربك وکیك قازلوق
کورك ودکرکه دبنه اوینامسون دیو براغاج دکمك کورك فدان

اخلداو لودم

دكمه سی زمانی بیراغی دوشركن تابرطوكنجه و چكردكی كانون آخر
اولندندن آخر شباط دكن دكلور ضرورت اولورسه كوكلوسی
دخی چكردكی زماننده دكلور آذرك اوننه دكن زمان غرسده
بیان اولندوغی اوزره اما دكركن ساقندن یوقارو اولی بوداغك
اكسن یا اوچن قویرلر یوقارو مایل اولنلردن غیری سن كسه لر
وانوك دخی بوقادش مقداری یرندن زیاده سن كسه لر سایر
اغاجلرده دخی ایله اولسه جایزدر شفتالو واریك وقیسی و بادام
وبوشنه دن غیری انلره بوداق ایكی ضرر ایلر وچوق بوداقلو اولور
ایسه تخفیف اولنب ضعیفی كسله یوقاریه مایل اولنلری طوره
اما اوچلری كسله خاصه آچ قادنله یمیه دیمجی زیاده ایدر
سترهٔ عقد ایدر طعام اوزرینه سد بخار ایدب معده یه قوت
ویرر فسادندن دفع ایدر سیب بودخی بی نهایت نوعدر
هر بونك غذانی و چكردكی دكلور بونك اكثری جنسدن اشلمه
دكلدر جنس اولانك چكردكی عینی اولور غایت اولبتدكی یردن
آخر یره نقل ایلمك كركدر اری اولور سایرلر كبی چكردكی شباط

اولندن آذر اوننه وارنجه وفدانی دخی سایرلر كبی دكلور امرود
كبی بوكا چوق كوك لازم دكلدر اكر چكردكی اكر فدانی دره قیراك
ضیاسی زیاده اولوركن كركدر و ریح شمالی سركوب كلسه آفاتدن
سالم اولور ودبنه زبل دوكلمك لازم اولسه صغر كوبره سی
ایله المه بیراغی برابر خلط اولنمق كركدر و یری قومسال دكل
ایسه قوم دوكلمك لازمدر برمقدار كوكلری اراسنه واكر
لطانلو و آجی بادام بیراغی یاقابی یانب كل اولب زبله والمه بیراغنه
خلط اولنب یوقروده بیان اولندوغی كبی حین غرسده بوغازی
دبنه دوكله بر هفته دنصكره تدریج ایله اوله وكلنی
خاكه خلط ایدب كوكوتان سن دوكب تمام طوتب وكمال بولنجه
بویله ایلیه لر جمیع امراضنه نافعدر مجربدر حكیم قسطوسدن
منقولدر المهٔ دكركن كوكی اراسنه اسكیل یعنی یبان صوغانی
قوسه لر قوردن وشمیه دن امین اولور والمه دكركن كوكن بال شربتنه
قارشدوروب دكسه لر زیاده لذیذ ورنكین اولور اما شربت
قوی اولا كوكی اچنه بركره یاتوروب بعده دكه لر خاصه لطانلوسی

جكره ومعده يه قوت ويرر اصلاح ايدر وسكزلره نافعدر
اكشيسى قابضدر ايوه ديج غربي سور غربي يل طوقنن سمته
وغربي يل اسركن دكلسه نفيس اولور حتى غرب جانبنه كندلكجه
اولديلك ايوه سى شرق جانبنه نسبت خوب واغاجى بلند
وپايدار اولور كتب فلاحتده مصرحدر دكلدكى علاجى زماننده
ديج غربى اسركن اولمق اولمدر ديج غربى يلدز دركلرى بيلدر قرا
يل دخى دريلر وقرنجه يلكه شرقله شمال اراسنده اسر اولدخى ايوايه
باردر امابوركى يل سائر اشجاره زهردر وريح جنوبي كه قبا
يل واق دريلر جمله سنه ضرردر اول اسركن بلكه اغاجه الله بله
يا پشلمسه ممكن اولدقجه حذر اولنه چكردكى وچبوغى وفدانى
وقاكرتماجى دكلور اما فدان دكلدكده چوق كوك قوميه انجق
بردانه يا اكى دانه سچا قلوسن قويه سائرن قطع ايده واكى پارمق
مقدارى اوزونجه قويه زياده سن قطع ايده شويلكه كوكى چوق
اولا اغاجى ضعيف وايواسى خرده وكاكره اولور اول اراجق
كوك انجق براكى كون تازه كوك ويرنجه يره علاقه سى اولمق ايچوندر

بونك واوزم چبوغنك اسكى كوكى چوق اولسه ضرردر سائرى
كبى دكلدر البته تازه كوك ويرسه كركدر انوكيچون قاكرتماج
وچبوق دكلور كوكلوسندن ييك اولور مجربدر چكردكى دكلدكده
اوستنده اولان رصار غوسى ايله دكلور اما حكيم ينبوشاد چكردكى
طرفندن چقارب اصلده لعابيله بش التى دانه چكردكى بر يره دكه
بذر قطونا كبى غايتده قوى وميوه دار اولب ميوه سى نازك
اولوردمش اما معلوم اولاكه شويلكه دكلن چكردك بش التى
دانه سى بريردن بتر بريلدن صكره برن قويب سائرن الله چكوب
چقاره كوكنك اوجلرن كسه آخر بره دكه قاكرتماجى وچبوغى
كسدوكى كبى كوبره لنمش يره دكله ياخود باغ چبوغى كبى چلندرب
دكمك جائزدر مجربدر هر زمانده دكلور كل اغاجى كبى يرطوكدغى
زمانده واغستوسده وزمهريرده جائز دكلدر اما اصل زمان
غرسى بر موجب اقوال الحكماء فلاحه اول نيساندن آخر حزيرانه دكن
در باغ زمانى كبى دوننكل دخى ايوا مثلى در كندونك جنسى اولور
دكنلوجه انك دخى فدانى وچكردكى ايوا كبى دكلور اما اصل ايوه سي

ایوا ایله اشلنندر ویمشن دخی لر قرنجه یمشلو اورمانلرده بتر بر
اغاج واردر اکا دخی اشلنور خرده اولور اما لذیذ اولور خاصه
ایوایی صقب صویین بکمز کبی قیناد سه لر ثلثی کیدب ثلثانی قالنجه
اندن صکره اچنه سکر خلط ایدب تکرار قیناد سه لر چینی ظرفه
قویسه لر غثیانی کیدررر معده یی قوی ایلر نفسی خوب ایدر
شهوتی زیاده ایدر بدنده عفوناتی ازاله ایدر کتب طبده
خواص کثیره مسطوردر دونکل قابضدر نور وقان کیدنلر خلد
کبی نافعدر اوزدخی چکردکلری وفداندن دکلور آج قارنله
ینسه نافعدر آلج دخی کذلک بیان اولماسنه بکوز خوشخورده
نازکدر اکثر بیابانده بتر براکینه دکرلر اولدخی اکثر یابانده بتر
اوزم سلقمی کبی اولور اوزمه بکزر یاپراغی چنار یپراغی کبی اولور
زیاده مفیددر اصلاح معده ایدر ودافع حرارتدر بو اوجی
المه اغاجی کبی در هر حالده دمان که انار در فدان وقاکر تماج
وساحل یرا ولب صو ویرلمک ممکن اولان طاشلو یرده چبوغی دخی
دکلور وچکردکی دخی دکلور اما چکردکلری دکرمی کبی باجود

اوزونجه اوله صاغ اوله اچی طولو اوله یعنی دانه دن اون دورت
دانه یه وارنجه بریره دکلور شباط اولندن یکرمی برنه وارنجه
کرچه صکره دخی جایزدر اما ضعیف اولور کوبره لنمک وعلاج
لازم اولور چکردکی دکدکده یرنه قوین قغن و یاکوکرجین ترسن
طوبراق ایله قارشدوروب نصف زبل ونصف طوبراق اوله
نته که بو قاروده بیان اولندی برقارش مقداری اولنجه دایم
صوویره لر اکی قارش اولدقده چقاروب کوکیله طوبراغیله مراد
اولن یرده دکه لر سچاقلرن سایر اغاج کبی کسمیه لر اما ممکن
اولدقده سچاغی بربرندن آیره لر ایرلماغه قابل اولمازسه حالی
اوزره قویه لر اکر قوین قغی ایله کرمزسه اسکی صغر کوبره سی دخی
جایز اولور اولاده کجک چوقوره محکم صوویره لر قوری یره
دکلمیه حکیم صغربیددن منقولدر که دکجک چوقوری آدم
افشانی یا صغر یا دوه بولی ایله اصلحه لر زیاده نافعدر کوبره دن
بکرد دمش فدانی وقاکرتماجی وچبوغی کذلک دکله صوویرله
دایما حیوتی صو ایله در نه قدر که صوویرله دانه سی اری اولور

قاقرماجی وچبوغی اوجدن النیه وارنجه برچوق یره دیکله وچبوغنك
اوجلری قلم کبی کسله بلکه ازاجق یونله دخی دمشلر ودخی دیکه که
آذرلك یکرمی دوره دندن ابتدا اولنه ودیکدکن اطرافنی ایاغله محکم
بصه لر سایر اشجاره لازم دکلدر اوج ساعتدن صکره ازاجق
صوویره لر بعده تدریجله زیاده ایده لر شویلکه دیکدکدن صکره
هوا صوق اولسه حفظ ایده لر صغریت حکیمدن نقلدرکه کلوسن
دیکدکدن دورت کون صکره وچکردکی اکدکدن اون کون صکره
صوویره لر ایکی صوق صوا ولمیه ایلجق اوله چوق اولمیه
وصوویردکدنصکره کوبره لیه دمشلر ینبوشاد حکیمدن نقلدر
اغاجنك قاقرماجی بر کوکده دیکن برمقدار دستله ممکن اولدوغی
قدر چینیه غایتده نافعدر دمش **الخواص** اصلاح معده ایدوب
وجکره قوت ویرر وبکزی صاری کمسنه نك بسکه ادمان ایلسه
لطیف ایدر برکباسده انار لکه سی اولسه اکشی انارك چکردکنی
دره صوسیله اکشی اولنجه قیناده اندنصکره صوینی سونه برچوملکه
قویه اوزرنه ضرب سرکه دوکه محکم قیناده قیناده اکی ساعت مقداری

نارلینه ایله قینادرکن قارشدره اندنصکره آتشدن چقاروب لکه
اولن یری انکله یویه لکه کیدره تورنج ولیمون واغاج قاوونی
ومرکب بونلر دخی چکردکدن وقداندن دیکلوردی اواسط شباط
آخر آذره دکین قیش بوداغی قاردن وکوکن قارصوینیدن صقنوب
کورك وهر قیش بر ذراع مقداری دبن قازوب زبل دوکه لر یازین
کیدروب قوملو طوپراقدوکه دائم صوویره **خواص** جملهدن
لیمون انفعدر اندن تورنج اندن سایری دفع حرارت ایدوب
سد بخار ایدر واصلاح معده ایدر وصفرایی قطع ایدر وصو سزلغی
کیدریر زردالو وقیسی وارك وشفتالو بونلرك دیکمه سی
براسلوبدادر انجق شفتالو زبللنمز وصو سود بربرنه اشلنوردی
امایادامه آشلنسه غایتده برك اولور چکردکلری وقدانلری
دیکلور قیسینك چکردکی زردالو اولور سایری عینی اولور
چکردکلری اکی درلو دکلور وبوتك کبی اکی قات اولنلر کذلك
بری بودرکه چکردکی شق ایدوب بعده دکولر کوز زماننده
اولیجق یاخود طشره قابن کیدروب اچوج کرلر اول شباطدن

آخرلرنده دكن اولجينده زبل دوكميه لر براي دن صكره بر مقدار
زبل دوكب هر هفته بر مقدار دخي دوكب قارشدره لر اكر
يري برك اولب كلسي باقير اولورسه والا حالي اوزره قويب
زبللميه لر قارشو قارشدوروب دبن يومشاده لر تا كوزللنب
بتوب اكي قارشدي زياده اولنجه اندنصكره كوكيله آخر يره
دكه لر فداني بونك كبي در براية دكن زبلد وكميه لر احتياج
اولورسه بعده زبللميه لر صغريث حكيم قولنجه آي شعله داد
ايكي دكله اكر آيك ضياسي ارتاركن ولميوب اكسلوركن اولسه
يمشي آز و اواق و اغاجي ضررلو اولور دمشلر خواص زردالو
وقيسي وارك آتلرنده نفع يوقدر حرارت وحما احداث ايدرلر
اما ارك قوديسي و زردالو قوديسي خوشابي دفع حرارت ايدر
ارك صوبي لينت وير ذر في الجمله قيسي دخي ايله در تانه سن
بين كشي آج ايكن معده خالي ايكن بيه بعده طعام بيه اكر
ضرر ايلز زردالو چكردكنك ياغي صرميه نافعدر شفتالو
طبيعتده حرارت بولسه حار برودت بولسه باردا ولور

قولغنه وبر يارده قور دا ولسه بيراغن صقب صوين اقتسه لر
قيرر وچكردكي ياغي جميع اوجاعه نافعدر كراس ووشنه اكسي
بله چكردكدن وفداندن دكلور اكن زبل لازم دكلدر اما يري
زياده يومشاق كركدر چكردكلري شق اولنوق كركدر شباطده
دكلورسه اكر كوزنده كلورسه لازم دكل اوجدن بشه وارنجه
بربره دكرلر چكردكنه زبل دوكرلر خواص كراس معده ده نه ماده بولورسه
اكادوير اما وشنه دفع حرارت ايدب اصلاح معده ايدر
وصوسزلغي كيدره در وكوكل بولنماسني كسر بونك تازه وقورسينك
وكراس قورسينك خوشابي خوب وجكره نافعدر وكراس چكردكي
اچي عسر بول اولب مثانه ده علتي اولنه نافعدر اچي چقارب
شويله بيه بادام و زردالو كبي كندوسي و فداني دكلور كندوسي
شباطك اولكونندن آذراوننه دكن دكلور آي ضياسي
زياده سنده صغريث حكيم قولنجه كانون ثاني اولندن آذره دكن
دكلور دكلن يره صغر زبلي وكندو بيراغي و بوداغي كلي و يومشاق
طوبراق وكوكرجن ترسندن غيري قوش ترسي اولسه اري ولفا تدن

سالم ومیوه‌سی زیاده نافع اوله دیمش وبعض حکما صغر زبلی و بادام
قابی کبی دکلجك چوقوره دوکله اندن صکره اوزرنه بول انسان
دوکله چوقور متعفن اولنجه برایکی کون طوره اندن صکره یوموشاق
لحو براق ایله قارشدره لوبیا نوکله کوکلت اورتله عجیب اولور
دیمشلر قابیله کندوسی دکلسه اواخر کانون اولدن ابتدا حزیرانه دك
دیکلمشدر بو جمله طاشلو یا قومسال بوزیره یا قره قومسال یره او
اماانك کبی یره بالطبع ایو اولور زبله احتیاج اولمز واکر قابی
کیدرلب دکلسه قابی بوفقه اولور خواص طاتلوسی خشونت
بوغزی وصدری اصلاح ایدر وکوکسی وبوغازی اچار وآق جکری
اصلاح ایدر معتدلدر قابض دکلدر آجلریسه لر بدنی قوی
ایلر شکرله ینسه اولیدر مصلحیدر یا انجیرله قبل الطعام
یسه‌لر زیاده نافعدر آجی بادامی دوکب شکرله قارشدوروب
یسه‌لر جکرده کی وجکلری دفع ایدر یاغی برهلره وسیزیلره
وبوغاز اغریسنه مفیددر وقاتیلنمش اعضایی تحلیل ایدر
البندق هر یرده بتمز بیابان اولب قومسال ویا یابو وطاشلو یر سور

اکا کوره یرده دکله آو یاننده ن اراق دکله تاکه یمیش ویره بودخی
کندوسی وفدانی دکلور بادام وجوز کبی زبلنمکه احتیاج یوقدر
سومز کندوسی اوچ دانه دن بسه وارنجه بر یره دکله وفدانی
وفدانی دخی اوچدن بسه وبدیه وارنجه بر یره دکله بسقه
دکلسه طوتماز وطوتسه حاصل اولمز مجربدر خواص مقویدر
قبل الطعام ینسه اما چوق یمیه‌لر زیرا باردر افساد معده ایدر
اوستنده اولان قابی قابضدر ونفاخدر قرننی وقاسقده
یل حاصل اولور واغاجنده افعی وعقرب وزهرناك جانور قاچار
برکمسنه الندن فندق اغاجی کتوره سه جمله سندن امین اولا
مجربدر برجزوی چبوغی ایله افعی اورلسه فی الحال اولور
الفستق بیابانه بکزر چیك یرده بتر طاشلو وقومسال سور
حتی کوکی طاشه راست کلسه دلوب کچر کندوسی فندق کبی دکر
اوستنده آق قابلوجه اوچی سوریجه وایچی قابی یشلجه اولور
دیار عربده چوقدر صاقز اغاجنه اشلانور اغاجی دخی اکا
بکزر بودخی کندوسی وفدانی دکلور کندوسی دکلور دکلدوکی

یردن آخر یره نقل اولنه کوکیله وطوپراغیله نفیس اولور
اما بتدوکی یرلره مشابه یر کرکدر صاقز اغاجی نه اصل یرده
بترسه اولدخی ایله در چکردکی بادام زماننده دکلور فدانی
اول آزاردن آخر نیسانه دکین دکلور قطعی واشلمه سی کذلك
خاصه طعامدن صکره یبه لر قابضدر جکری وطلاغی
افساد ایدر چوق یسه لر مصلحی شکر وعسلدر یوره که
قوت ویرر معدیه فایده ایدر کسدانه که شاهبلوط درلر
بودخی فندق وفسدق کبی بیابانه بکزر کوبره سزیر سور کندوسی
وفدانی دکلور ذکر اولان زمانلرده وبلوط اغاجنه اشلانور
وقین اغاجنه وقزل اغاجه اشلانور اما یارمه اشلمق کرکدر
اسلوب اشلمغده بیان اولنور انشاء الله تعالی خاصه عقل زیاده
ایدر اما چوق یسه معدیی افساد ایدر وباشه بخار چقارر
مصلحی شکردر اما بوغزه وکوکسه فایده ایدر وذات الریه
مرضنه نافعدر قرقدانه سیاه اوزم ایله بکرمی دانه کسدانه
یسوب اوزرنه نسنه یمسه یتسه عقل روشن ایدر دماغی پاك

ایلر الجوز الرومی قندره اولورسه بتر زنبل سومز کندوسی وفدانی
دکلور قابوغی بر مقدار شق اولپ اول آزاردن نیسانه وارنجه
فدانی زماننده کندوسی خمسین که بشه درلو اولر زماننده دکلمك
کرکدر تاکه بر یوزنه کلدکده صوقه وملیه صووغی سومز خاصه
کندوسی چوق یسه تحریك نازله ایدر مصلحی پنیردر اما
یاغی قلاق اغرسنه وسینر برینه نافعدر وبوغاز طوتلسه یالوده
اوزرنه جوز یاغی دوکپ یبه لر صافی ایدر توت طاتلوسی
انواع کثیره در اکشیسی بر جنسدر اکیسنك بله چکردکی
وفدانی وقاکرتماجی وقرا توتك چبوغی دکلور چکردکی انجیر چکردکی
کبی دکلور ایپه بولشدرب یا بوغدای کبی اکلور نتاکیم انجیرده
بیان اولندی فدانی کوکلی سنك اوجی کسلور دکلور چوق کوك
لازم دکلدر وقاکرتماجی وچبوغی کسلدوکی کبی یابس اولمادین
دکله اصل وقتی شباطك اونی کجدکدنصکره آخر آذره دکیندر
نیسانك دخی برقج کونی اوایلنده دکلسه اولور یایلاق اولان
یرده اما ساحلده کوزدن دکلمك اولیدر صو سوز جمیع علتی

صوو یرمك ایله زائل اولور ودبنی وکوکنی اچوب قم دکمك ایله
دخی مرضی دفع اولور خاصه اکیسنك بله چکردکی حضم اولماز
غلیظ در حتی روایتدر قوشلر بیسه لر حضم ایدمزلر ایمش
صوایچوب استفراغ ایدرلر ایمش طاتلوسی حاردر معده یی افساد ایدر
اکشسی بوغازلغرسنه نافعدر وجکرده اولان قوردی کیدرر
ایکسی بله قبل الطعام یمك کرکدر

فصل ثالث

قطع و وصلی بیان ایدر ایکی اصلدر اصل اول اسلوب قطع
بلددر اهل فلاحه نك اکثری قاتنده هر آیك نصفندن آخرنه
درت کیجه قالنجه زمان قطع در حاصل آی زیاده سنده غرس
نقصاننده قطع مناسبدر درلر اما سوردیون حکیم هر آیدن
ایکی کیجه کچوب ایکی کیجه قالنجه غرس و قطع جایزدر دمش
آسلمه زمانی دخی کذلك اوکلا بلکم اصمه بوداماسی زمانی آذر
آییدر اکر قادن برماغی و رازقی اولورسه سکز بوغندن اون بیان آی
ایکی بوغونه وارنجه چبوغك ضعفی و قوتنه کوره قیوب
وزیاده سن قطع ایدرلر سایر اوزملرده التی بوغندن سکزه وارنجه

قیوب زیاده سن قطع ایدرلر اسکی قوللارندن ضعیف اولسه
قوی سن قیوب ضعیفن قطع ایدرلر اول قودوغی قویدن یابی
قویر ممکن اولدوغی قدر اصمه نقدر کیج قطع اولنسه یکرکدر
تا که صوقدن ضرر کلمیه باغك قطعی او مجه قوتی و چبوق
قوتنه کوره اولور قوی ایسه اوج یا درت کوز ضعیف
ایسه ایکی کوز قویرلر آلچق یرده اولان چبوقده یا یا باغ
ایسه اکر هر کلو ایسه درت بیش و یا التی کوز قویرلر
اما اهلندن کورمك لازمدر بلکه اکر اصمه و اکر باغدر
قطع ایدرکن منجل که اکا طهره درلر کمسنه کورمدوکی
یرده کزلوجه آیی باغی سوروب اندن صکره اول طهره ایله قطع
اولنه یاخود سرمساغی دوکب زیت یاغی ایله خلط ایدوب
طهره یه سورسه لر آنکله کسسه لر یاخود باغده براچنده
اولان بوجاکی ازوب یاغنه قارشدوروب طهره یه سورسه لر
یاخود صغر یاغی و قوربغه قانی سورسه لر یاخود باغ چبوغن
کل ایدوب زیت یاغیله خلط ایدوب سورسه لر اندن صکره

اولطهره ایله قطع ایلسه لر جمله آفتدن و بوجکدن سالم اولا
ودخی بلکلکه اشجارك قول مقداری ودخی انجه اولادیکمك
استسه لر اوج دانه یا ایکی دانه طوغرو وصلغ بوداغن بر
قریش مقداری اوزنجه قیوب باقیسین کسه لر بعده دکلر
اندن بیوك اولانن اغاجك قوتنه کوره بش یا یدیت بوداق
قیوب باقیسین کسه وباقی قلانك طورقلورین کسه اکر اشلمق
مراد اولنورسه دکرکن بوداق قومیه بلکه بالکلیه بوداغن
کسه لر ودخی معلوم اولاکیم برلنمش محکم اولان اشجار دخی
بوداغلق لازمدر زمانی تشرین اولدن آخر آذره دکندر بعض
حکما اولکو بیلدزیده وشمزدن برآی اول بوداننه زیاده تندرست
اولور دمشلر وسوك بوداقکه بر بیننه دخی مضایقه ویرن
صقر آنك ضعیفن وقوی ایسه اشغه بقان ویوقرو میل
المیوب اوزادیه طغر وکیدن کسه لر واغاجك ایچ یوزنه
میل ایدوب ایچر وکیدن واغاج اوزرینه یتوب اشغه مایل
اولوب دکرسك کبی بوکلوب یا بر قرشدن یوقرو اوزامین بوداقکر

کسه لر واوزری وقالن بوداقلرده بعض بوداق اولور بتونی طشره
چقه بلوروننه اوزار وبعض واردرکه انجه اولور بوداق
اراسندن اوزانوب انجه اولور ودبی صوغلش سنمش لری
دبندن کسه لر وبر اغاجکه اورته یرنده کی بوداغی سایرلرندن
زیاده اولوب چقه کیده اطرافنده اولاندن ممتاز اولا اکا ازمان
درلو طوغن سایرنه برابر کسه لر والا کندودن قورور
اول زمانه دکن اغاجك بی فایده قوتن الور ودخی بلنه که
امرودك دایما بوداقلری طوغی چاپلنه والمه نك کذلك غایتده
تندرست اولور سایرلرنده دخی بویله ایلسه لر اولور اما
بوایکیسنه زیاده نافعدر بر بوداقکه علتی اوله آنی قطع ایدرلر
وسول بوداقکه سایرندن اولغزان اوله قطع ایدلر علتی
واردر ضعیفدر یاخود براغاج که سایر اقراننده اولغزان
اولا آنك بوداقلری طوغن وضعیف بوداقلرین کسوب تخفیف
ایدر لر علامت علتدر سویلکه تدارك اولنمیه تیز جك قورور
حتی سوریون جمله امراضنه انفع اولدرکه قطع اولنه تاکه تازه علاج

فلسلر ویره. زیرا قطع دن قوت کوکه وارد اصل قوی اولیجق
بالطبع امراضی دفع ایدر دمش. و بوندن غیری بلنه که قطع ایدر کن
شول وجهله قطع ایده که دیزنوق کبی سنسنه قلمیه. دیبندن پاک
کسه کیدره. تاکه قاب زحمتسز بودیه خوب اوله. اکر دستره
ایله قطع ایلسه دیش یری ممکن اولدقجه قابندن و بر مقدار
یانندن اغاجدن کسکن بچاق ایله کیدره. دیش یری رطوبتی آلوب
ضایع ایلمیه. تیزجک کسلن یری قاب بودیه. عسرت چکمیه.
زمان قطع اول شباط دن نصف آخره دکندر. بو قرون بیان
اولندوغی وزره. نقصان ماهده اولا تحت الارض ایکن بعض
حکمای فلاحت آنک اولندن اوج کیجه سی قالنجه جایزدر دمشلر
همان عوا طوغدوغی زمان اولمیه دمشلر. عوانک بو النی کونده
نه حال ضرری دفع اولور **اصل ثانی** وصل بلدرر
بر جنسه بر جنسی اولشدرمق بر قج نوعدر. برسی کوز اشلمه در.
بیراق دخی آنک اسلوبی کبیدر. غایتی کوزکن بلدن اولان
شاخدن الینور. بیراق اسبو یل حاصل اولان فلسدن آلینور.

کوز اشلمه سی ابتداء شباط دن آذرک اوننه دکن اشلنور.
بیراق او آخر حزیراندن محصل اربه صاردروغی زماندن
اغوستوسک یکرمی سنه دکن اشلنور. اسلوبی ایکیسنک
بردر. قلم المق استدوکك بوداغی کسرسن دیبندن اوج کوز
یقادر و اوجندن اوج کوز و اشغه ده اولان کوزلری کسکن
دکیش بچاغی یا قلم تراش ایله کوزدن بر برمق یوقرو ابتدا ایدوب
کوزک اطرافنده بر مقدار قابله چبوغنه کوره دك اشغه
قلم کبی کسوب قابك ایچنده اولان چوپی چقررلر. قابی یانجه
بوکرلر. شول وجهله که کوزک قابی زده لمیه و بوکمیه.
اندن صکره کوره لر کوز تمام بیرین طولدرمش ایسه. قابله ایج
یوزی برابر اولوب بوش دکل ایسه دکدوکی اغاجك صاغ
یرندن قلمی نه جانبدن الدیسه اول جانبده ادقوری جرزه.
اندن دکه آشغه قلم اورنلغی قدر جزوب قلم مقداری قابی
قالدره. ارتوق اولمیه. رطوبت ضایع اولمیه. همان قلمه مماس
اوله. ایچنه ادخال ایدرکن قابی بوکمیه یرتمیه. اندن صکره

یاموق ایلکی یاخود بز وچوقه پاره سی ویا اوفلامود قابی ایله
محکم صاره لر اون کوندن صکره کوره لر یا پشمغه علامتی وار ایسه
بر مقدار صارغسنی کشاده لر طوتوب فلیس ویردکده صارغسنی
کیدره لر بر درلو اشلمه دخی فقیر تدبیر ایلدم قلم الاجق
بوداقدن الاجاغی قلمی اینلو کسوب یوقوسن و اشغه سن
بر بر مقداردن زیاده قویوب ایکی جانبنی برابر ایده چبوغک
نصفی آیره کوز اولان جانبی الا بعده قاب ایله کوزی چبوقدن
چقاره نازکانه و اول قابی دلدوکی اغاج اوزرنه قویه
اکا کوره چزوب اغاج قابوغن چقره یرینه اول کوزلو قابی لب بر لب
قویه بلکه سهلجه کنارجکلرن ایچرو ایدکبی اوله یا قشدوره
بعده صارغو ایله صاره بو آساندر تخلف ایلمز زیرا او کیره
قابی ادنوق اچوب و قلمی ادخال ایده اوکات اولمیوب و اکلنوب قوشب
چکلور بو آسان وهم مقبولدر بر دخی زیکر اشلمه درلر مثلا
بارمق کبی بر تازه بوداغی کسوب اوجن قلم کبی چالوب اوغلانجقلر
سوکندن سپسی ایدکبی اول قابی کسوب بوداقدن چقروب

انک مثلی بر بوداغه انجلین یا انک کبی فدانک قابن چقردقدن صکره
یرینه راست ایدرلر ایکی قاب بریره کلدوکی یری بال مومی ایله
صومق دخی جایزدر صارغو ایله صارمق دخی جایزدر
اکر اوکات تجه یا قشور ایسه شویله قونسه دخی اولور
کنش تاثیر ایلمز یرده اولجق اما بو المه و امرود و کراس و قابی
قالن اولانه مخصوصدر و بر دخی یازمه در اسلوبی اولدر که
ایکی بارمق مقداری یا بلک قدر قالن فدانی یردن بر قریشدن
یوقارو صلغ یرندن اکر بویک ایسه بوداغنک یوقرو باقوب
صلغ اولنلو بینک اوجلرندن دستره ایله دوزجه کسوب
بعده دستره دشی دکن یرلرن کسکی بچاق ایله یونوب دوزجه
ایدرلر بعده ادقوری بر بچاق قویوب بچاق دوکدوسی ایله
بیچاق ادقرسن و ر و ز لر اغاجی اکی شق ایدرلر ایکی بارمق
مقداری اشغه اینه بعده قلمک کجی بیلکدن قلی اسکسی
ایله قازه سن بله الوب اسکی یرن یونوب یکی یرینه اوج کوز
قویه سن و قلم یونغه سی دخی یوو جهله اولور که اغاجک ایچ یاننه

كلون انجه يانى بچاق يوزى كبى اولا • طشره قاب جانبنه كلنك
اينى يارلن برآنى قدر اوله • قاب قابه لب بر لب كله • واوزنلوغى
دخى يارلن بر قدر اوله • ايكى دانه قلم ايده لر • برين برجانبنه وبرين
برجانبنه قويه لر • راست ايده لركه ارالق قلمية تمام ياقشه •
اما بچاق ايله ياردقدنصكره اكى دمورى كبى بردمورجك
ايله • ياخود قونلجق اغاجندن انك كبى ايدوب اورتاسنه
ناركانه قامه لر • قلم ادخالنه آسان اولمق ايچون • بچاق
اجدوغندن غيرى ادوق برميه لر • قلملرى يرلشدوروب
آلشدردقدنصكره چگوب چقره لر • اول اكى دمورى كبى
اورتاده اولن چوى چقاردقدنصكره اغاج ايرى ايسه
قلمى صقما سونديو چوى يرنه برمقدار پنبه قوددقدنصكره
اولكسلن اغاج اوستنه وقلملروك الشدوغى يولرى انجه
ملايم اولمق ايچون زيت ياشردوغن ياساده ياغ خلط اونمش
بالموم ايله مومليه لر تاكه صوبى ضايع اولميه • وياغمورد
لجميه • بعده جوقه وكيچه وياكبه پارهسى ايله محكم صاروب

انك اوزرنى قازل يا اوستيى يا اوفلا مورقابى ايله صقيجه
محكم باغليه لر • وبرپاره چوقه وغيرينه ايسه انى دخى اكى باين
يروب يوقرودن اشغه اولصارلب اوزرنه صاره • تاكه
ياغموردن لجميه • يارلن يرلرى انجميه • باغ واصمه اشلمه سى
يارمه اولور وفلس اولور وبپراق وكوزا اولور • اما اصمه
وباغده يارمه اشلنسه اغاج كبى چوق اچميه لر وقلمى قصه
ايده لر انجق بربرمقانى قدر اوزونى اولا • اكى يانى برابر اولا •
اغاج كبى اوزون وبريانى آز بريانى چوق اولميه • زيرا اصمه
چوق شق اولنجاق صوبى ورطوبتى كيدر ايچى بوشدر • هوا
كيروب غيرى اصولنى ذكر اولان كبيدر • فلس اشلمه سى اولدركه
تازه فلس برمقدار بوكجه اولوب صارلمغه دويدوكى زمان ندر
اكى شق ايدرلر • برفلس دخى اكى جانبنى برابر قلم كبى يونارلر •
اول شق اولان فلسه صوقوب اوستنى صررلر ناركانه
ايكن برك صارلميه صقلميه • وپراق اشلمه سنده كوزى
آلوب قلم كبى يونرسن لكن اغاج كبى اچندن اغاجن چقاروب قاب

قالماز نازکدر. قابی ایله بیله اشلرسن کوز اشلمه سی اولدرکم
اشلیاجق باغ واصمه نك آدی قدر اولدقده کوزنی کیدروب
دیلدوکك اصمه دن انك کبی بر کوز آلوب باله یاپوروب
یونه قورسن. افضل جمله دن یارمه دربیه یقین اشلیوب
بیلنده طلدرمه ایدرسن عجیب خوب اولور. و بو دخی قاب
اشلمه در. اولدخی بلك قدر ودخی یوغون فدانی یاخود بیوك
اغاجك بو مقوله بوداغنك یوقرویه مایل اولوب صاغ
اولنلرولك اشلمغه قابلدر. وقابی کوزلی یرندن دستره ایله
دوزجه کسرسن میلدر لوایچ یوزی دوز. وطشره سی
یومریجه قلمتراش رسمنده دموردن ومحکمدن ایدرلر ایریلو
واوآقلو قلمه کوره اوجی سوری کتدکجه تدریج ایله اینلوجه
وقالنجه اولور. انی اول کسلن اغاجك اوج درت یردن
قابنه صوقرلر اغاجه کوره. بعده انی چقروب قلمی انك
دسمنده یوبزلر. طشره سنك قابن کیدرمزلر. ایچروسنك اوزن
کیدربجه یوبزلر. اول میل برینه قودلر. سیله کرکیدر کر راست

اوله. اچلن یر کیك اولوب قلم کچرلك اولمیه. هپ قلملری قودقدن
صکره چیپ چوره سن کچه یا کبه یا اسکی چوقه وچول پاره سی
ایله باغلیوب کسلن یردن ایکی اوج بارمق مقداری یوقرو قویرلر
اچینی بومشاق طپراق ایله طولدیررلر. قلملر طوله یوسن.
بارمق اوجیله نازکانه طولدیروب باصهلر. طپراقدن یوقرو
انجق ایکی کوز اوله. حاصلی قلم یونلدوغی یردن یوقرو اوج کوز
کرکدر. اندن صکره اول صارغوبی دخی اوزرندن اوقلامور
قابی یاخود دلوجه باغلردر. قوان سپتی اودذلر انوکله محکم
صاردلر. بیلندن صکره چوزرلر. بو اشلمه بوداقلره اولمالو اولی
در. ایری اغاج اوزرنده دخی اولور ضرری. بر دخی چبوق
اشلمه درلر. بر اغاجك جمله بوداقلرین حالی اوزره قورلر.
یردن بر ذراع مقداری یوکسك یرندن بش التی بارمق
مقداری اینلو چیپ چوره قابی کسوب چقاردلر یرینه بر موق
کبی دلدوکلری اغجدن بوداقلر کسرلر. اورتادن ایکی شق ایدرلر
یونادلر اوزنی کیدنجه اوزنلقده چقارلر قابی یری قدر اولور.

اما بو یچی ارقه سی دکلو اوزنجه اولا که قاب ایچنده اوطره
صوقله اول صوقلن قدر بر جوکزی یونا لر قابیله کیده دلر
تا که ایچره وکیروب قابه قابه راست اوله چیچوره جهان قاب
یرین بویله چبوقلر ایله بری برینه آلشدروب دزلو بر بورنه
اویدوروب دوزا اولور هیچ ادالتی اولماز بعده اشغه اوجنه
ویوقروسنه شیر وغنلو بالموم سورودلر چبوقلر ارسنه
دخی سورسه لر اولور اوزرنه چولمك چاموری کبی چامود
ایله صوبوب وکسلی قابی ایله طولندروب واسکی کچه وچول
وچوقه پاره سی ایله اوزرن صاردرلر ایکنجی سیلده اول چبوقلرك
عینی یپراق ومیوه ویرور ونیجه درلو اشلمه لر واردر
بونلر کفایت ایلر سایرلری دخی غدغدر اصل یارمه ویپراق
اشلمه سیدر وقاعدهٔ کلیه درهر چکردکی مشابه اولان
بری برینه اشلنور واوزری آزاولان اغاجك اوزون وچوق
اولانك قصه اولور تا که ایچی بوش کبی اولماغله دطوبیجی
کتمیه توت وکل اغاجی کبی وقزل اغاجه وسکودهٔ المه وبلوط

کسدانرا اشلنور واشلمه اهلندن اصلی ایله کورمك کرکدر
کرچه بوقدر تعبیر وتحریر اولندی اما قلم بوغمقده وادخالنده
ووزنجه کسمکده چوق حال واردر اما عاقل اولان اسلوبن بلدکدن
صکره کندوسی خوب تجربه ایلر عارفه اشارت کافیدر ودخی
بلنمك کرکدر یاپراق قلمی آلنوب همان صو ایچنده قونله اشلمغه
مباشرت اولنه تا که قاب قوریوب آچلمغه لازم کلمیه امایار
وقاب قلمی شبالطك اولندن صو یوریدن الالر قلملری
بربزه یاخود کچه وکبه پاره سنه صاروب طپراغده صاقلنه
یوفقه یره کومله تا که قورومیه اول طپراق اوزرن نمناك
ایدەلر ایکی چوق صودو کمیه لر یاخود قلمی دستی ویاپرداق
ایچنه قویوب اغزن باغلیوب یرده صاقلیه لر بو وجهله چوق
طورر لازم اولدوغی زمانده اشلنه اغاجه صو یوریمزدن
بش کون اول مباشرت اولنه صو یورودوکده قلم یرنده بولنه
هیچ تخلف ایلمز اول قلم النانجوزمان دخی کافراتی ویپریرن
قودوغی زمانده واکر اغاجه اول صو یوریدکده مجال اولمسه

ستکلاردن اوچی کعودن اجیاد
صوعوددن شوبلیه بیلنمه

اكنجی صواغوستوسده یوردر اول زمانده دستی و برداق ایچنده
حفظ اولنان قلم اشلنمکه جایزدر وبو یردن بریره قلم کندرلمك
استنسه انجق یارمه وقاب قلمی ممکندر قلمك ایکی اوجنه
بالموم یاپشدروب بوروبه بعده برکچه ایچنه ضاره هوا
دوقنمیه قورقاللی کونلك یوله کیدرسه ضرر اولماز وارهدوغی یرده
چقروب اشلیه براکی کون توقفه لازم کلسه یوقروده ذکر اولان
کبی طپراقده صاقلیه هر نه نك قلمی اولورسه دویاده هماهوادن
حفظ اولنه وقلم دخی یوقرو باقوب یپرازیلی جانبده اولن
بوداقدن اوله قاشق صاپی کبی ودخی یوغنجه اوله صحیح اوله
دبی اسکی اوله اسکی یکی قارشق اشلنسه ذکر اولندوغی کبی
تن درست ومیوه دار اولور

فصل رابع

امراض ومعالجه سن بلدرر بو دخی برقچ اصلدر اول اصل باغده در
باغ وآصمه وسایر اشجاره قرنجه وقورد دوشسه بکمزی
غایتده صرب سرکه ایله برابر ایدوب قرشدوروب باغ وآصمه
چبوغنه سوروب ول چبوغی وبلوط اغاجن یاقوب کل ایدوب

اول کلی صغر سدوکی ایله قارشدروب آصمه واغاجك کوکنه دوکه لر
یاخود بولی بقر ایله خمری قارشدروب قرنجه اولان بوداغه
وآصمه واغاج کوکنه دوکه لر اکر باغ واصمه ضعیف
اولوب سقیم اولسه کچن یلدی کسلمش باغ چبوغن وباغ یپراغن
وبلوط اغاجی قودوسن یاقوب کل ایدوب بعده برچناق
ایچنده طاتلو دره صوییله اول کلی قرشدوروب اما ایکن
قویی ایلیه باغك واصمه نك ساقنه وغلیظ بوداقلرینه سوره
یاخود ساچه حکیم بینوشاد افضل علاجی اولدرکه ذکر
اولان کبی ایره سن اما صویرینه خمردن دونمش صرب سرکه
اولادمش حکیم طاهری کنعانی آدم بولی ساچه دمش
صغر یشه حکیم صواب اولدرکه سقیم اولان باغی یره برابر واصمه
بر ذراع یردن یوقرو قویوب باقیسن کسوب ودبنده اولان
طپراغی الوب قازدن واورد کدن غیری حیوانك زبلندن قنقیسی
میسر اولورسه زبللیه لر اما زبلك نافعی اوزم جبره سی وقویون
وصغر زبلیدر زبللدکدنصکره اوزرینه وافر صو دوکه سن

صویله زبل کوکنه اینی اندن صکره لوبدر تازه فلسلر ویرسه
کرکدر. قوی اولان الی قوپوب ضعیفنی کیدره سن. ایکنجی
یلده بو غایتده ایو سن الی قوپوب باقیسن منجل ایله قطع ایده سن
دمش بو جمله‌دن راحتدر. ودخی بر آصمه قورومغه میل
ایلسه آنک دبنی آچوب آبخانه‌ده اولان چرکدن قیاسا
بر قوغه طولوسی چقاروب دبنه دوکسه‌لر تازه لنور وقوتلندر
مجربدر. اوزمه وعیسه آری اوشسه زیت یاغی بعضنه
درتسه غیرسن بله یمیه. بلغ واصمه صوقدن خلاص ولمق
ایچون ایکی دانه بلغ چبوغنی یاقوب کل ایدوب اول کلی و بر
مقدار خمر وبلغ کسلدکده آقن صودن آلوب بو جمله‌یی بر شیشه‌یه
ایچنه قویوب شیشه‌نک اغزی آچوب بلغ اوزته سنه
کومسه آغزینی آچوقله کوکه قارشو قوسه خلاص اوله.
فواید اوزمک شیره‌سی چوقمیدر بلمک دلرسك
بر دانه اوزمی سالقمندن قوپاراسن. اکر شیره‌سی قوپدوغی
یرده قالورایسه آزدر. اکر شیره دانه اوجنده قالورایسه چوقدر

اوزمی بتون یتشدرمک استه‌سک بوره درلر بر اوت واردر
اتمکده قوردلرانی یاقوب بعده سحق ایدوب صویله قرشدروب
بولماج کبی ایدوب آصمه بوغونته سورسه بتر بیتشه. اوزمی
چکردکسز ایلمک استه‌سک چبوغنی که دکسک کرک یره برابر
کلنجک یره دکن ایکی شق ایدوب نده‌لمیه سن کسکن بچاق ایله
اوکاتسکله ممکن اولورسه کوک اولاجق یره دخی ایلیه سن
اکر اولورسه دخی جایزدر. بعده شق اولان یرک ایچنی که اوزدر
چقاروب پاک ایده سن بعده شق اولان چبوغنی کرو بری
برینه یاقشدوروب سکودقابی ایله صاروب اوزرینه صغر ترسنک
تازه سن سورمکه سن اوزوم چکردکسز اولور. اندن اولان
چبوق اوزمی نه یره دکلسه اوزمی چکردکسز اولور. اما
اسکیل که اداصوغانی درلر. اول شق اولان چبوغه سورلوب
دکلسه غایتده ایودر. ودخی هر سکز کونده بر شیره‌یه یاخود
بکمزه صوقاتوب اول چبوغک دبنی صولیه دمشلر. بر اوزمی
رایحه مسک ویا عود ویا سایر طیب کبی ایلمک استه‌سک

چبوغك يره كومُلجك يرين شقّ ايدوب ايچنه دله دوكك
طيبيدن قويه سن رايحه سى ايله اولور ودخى شقّ اولان
يرك بر مقدارنك ايچنى چقاردقدن ترياق ايله طولدروب
ياخود نوش دارو وساير معاجن ايله طولدروب اول شقّ
اولان يرى سكوت قابنك ايچ قابى ايله محكم وصقيجه صاره
وهر سكز كونده بر كرّه كوكن صوادسه صويه بر مقدار
كرو ترياق قوسه دوتنجه اوله اونم ويپراغى زهرلو جانورلره
وجميع ترياقك وساير معاجنك هر نيه نفعى وارسه نافع اوله
باذن الله تعالى مجربدر بر اصمه نك اوزمى چوق اولمق دلسك
اصمه نك دبنه كچينك اوچ دانه بوينوزن بربرى يانند
يقين يره سوله جمله كومه كه يا غمور كچه اونم وافر اوله

اصل ثانى امراض اشجار ومعالجه سن بيان ايدر

اوّلا معلوم اوله كم اشجاره امراض صوقدن واسيدن اولور
بعده يا قورور يا ضعفندن قورد دوشر هلاك ايدر
بو غاز كوكلرى اولور يره يقين طوغروسنه كيدر وبر يوزنه

يقين كيدر يازن كونشدن حرارت آلور آنك ايچون صويى اغاجه
سرايت ايدر يبوست كسب ايدوب مريض اولور وقيشن يير
لوكا ديره يقين اولماغين صيقلور زبون اولور قيشن قوت
كوكه وارروب يرا ايسجاغى ايله قوتلنوب ساير كوك نشو ونما ايتكن
اول زبون كوك عملدن قالوب ايچنده صويى متعفن اولور
حركت ايده مز اول سمت معلول اولور نتكم آدمه صوق كچسه
بدن صيقلمقدن طمرلر صقلور دم قوى حركت ايده مز طورماغله
متعفن اولوب حرارت اعضايه سرايت ايلر علاجه محتاج
اولور ياقان الوب حركته مدد ايلمك ياديرلتمه ايله اعضايه
ملايمت كلوب عروق تحليل اولنمق لازم اولور ونتكم
انسانك نبضى وارد امراضى اندن بلنور اشجارك دخى نبضى
آوراقندن خزان زماننده بلنور نظر ايدرسن اكر براغاج
جمله دن اول خزان اولور ايسه مريضدر وبيراغى فستقى رنك
اولوب قوى يشل اولمازسه مريضدر پس مرضك دخى
تنفسيدر بلمك دلسك خزان زماننده كوره سن اوراقك

صادرور نکلوسی که لیمونی اوله چوق اوله قورومغه میل ایتمشدر
اگر بنك بنك الاجه اولوب یپراغك رنگی بر جنس اولمیوب
مخلوط اولور ایسه قورد عوارضدر وبوداقلردنی ضعیف
اولوب کندوکجه یقاروسی کورو اولورسه واغاجك یریرسا قنزه
وبوداغنده قرارمش یر اولورسه ویاخود رنگین تغییر ایلدیکی
یپراق قوروکبی اولوب مجلا اولماز ایسه استی کچمشدر واگر
یپراغی قاورق کبی اولوب بوکلمش اولور ایسه کوکی یالطاشه
راست کلمشدر بوکلمشدر یاکی برك اولمقدن حرکت ایدممش
مضایقه کورمشدر یاخود بوقاروده بوداغی چوق ویروب
ساقی انجه اولورسه کذلك کوك مضایقه دهدر اگر یپراغی
بوز اولوب قوروکبی اولورسه صوسزلقدن ویر صیقمقدندر
آنك اطرافنی اداقدن اچوب بلیوب و افصودوکمك کرکدر
امراض ظاهرده اولمیوب مخفی اولورسه حال بویله دز ظاهرده
قوروسی وقورد یدوکی یرلو کوردیبورایسه خوبدر انکا کوره
علاج اولنوب قرضا قوروسن کسمك وقوردن برنج ودمودتل

صوقماق وبچاق ایله یاروب چقاردسك هلاك ایلسك بریردن
دخی ظاهر اولور انفع اولدر که کوکی اچهسن کورهسن اگر یوبوزنه
یاقن انجه کوکلر وارسه قطع ایدهسن وطوغروکیدوب قعر
زمینه میل ایتمینلرن قطع ایدهسن وممکن اولدقجه آرایاسن
کوك طاشه اوغرامشمیدر وبربرینه مضایقه ویرمشمیدر
کوروپ انکا کوره تدارك ایدهسن امراضده تفصیل چوقدر
لازم اولان بیان اولندی محصل فی الجمله ضعف اولندوقده
اهل فلاحیه معلومدر اصل اهلندن کورمك کرك همان
علاجه مباشر اولاسن معلوم اولاکم هر میوه که چکردکی برك
اوله بادام وزردالو کبی احراق اولنوب کل اولدقدن صکره نصف
کل ونصف زبل ایله قارشدوروب چکردکی یومشاق اولان میوه
اغاجنه انجیر وامرود کبی علاج اولنه چکردکی یومشاق میوه
کلی ایله کرو چکردکی برك میوه اغاجنه علاج اولنه کوکی قازلوب
کل ایله زبل دبنه دوکله اوزنره صو قویله زیاده نافعدر
حکماء فلاحه متفقلردر کلب نجس بردستنیه قویلوب اوزنه

آدم بوللی و بهایم بوللی دوکلسه و اغاجك قوردلو و معلول
اولان بوداقلرینه ساچلسه نافعدر و بر اغاجك قوردی اولسه
یا بر علتی اولوب یپراغی رنککین متغیر ایلسه قلمی ثنکاری محکم
سحق ایدوب اغاجه صو یوردکن بر بورغی ایله اشغه‌دن یوقرو
محرفدلرین قیاسا اوزرینه واره بعده قلمی ثنکاری ایچنه
طولدوره‌لر اگر علت کوکنده ایسه دلوکی یوقرودن اشاغه
ایده‌لر تا که کوکه اینه بلنه کوکه صوکندوکی وقت کوز آینده‌سنده
اول نهارده یوقرو کیدر علاج اکا کوره اوله اغاجك قوردن
قرمق ایچون صغرا ودنی قوردلو اولان یرلره اگر معلوم دکل ایسه
کوکن آچوب کوکنه و بوداقلرینه سوره‌لر یاخود کوکرجن ترسنی
صو ایله یوغروب طلا ایده قسطوس حکیمدن منقولدر مریض
اغاجك هرجانبن بر قریش اینلو و ایکی قریش بلکه زیاده قازه‌لر
اول چقوره آدم بوللی و بهایم بوللی دوکه‌لر کوکه ایرشنجه
و بوداقلرینه سوره‌لر قورقلق زماننده صو ویره‌لر یاخود تازه
صغر بلن دینه و بوداقلرینه طلا ایده‌لر بو حکیم صغزیت ده

نقلدر و مجربدر جمله اشجاره نافعدر صغر ترزکی و آت ترسی و کراث
و قسط یاپراغی و علاج اولاجق اغاجك تازه یپراغی سحق اولنه
هر جزوی برابر اولوب بریره خلط اولنه بعده بر چقور قازله
ایچنه قویه‌لر بعده تبول اولنه و دره صوبی دوکله اگر میوه
زیاده طاتلو اولمق استسه‌لر تبول اولنمیه اگر آبدار و نازك
اولسون دیسه‌لر تبول اولنه بر قچ کون تبول اولنوب و صو دوکله
تا که اجزا متعفن اولوب قرالق شکلن باغلیه اندن صکره چقور
ایچنده ایکی آز اولیجا بو یکادوندره‌لر قرشدره‌لر اندن
صکره چقوردن چقاروب یر یوزنه یایه قورود اندن صکره
دلدوکی اغاجك دبن قازوب انکله زبللیه شول و جهله قازه که
اولزبل کوکه ایرشه بعده صودوکه اغاج امراضدن بری اولوب
یمشی وافر و طاتلو و آبدار اولور قدماء حکمادن دخی منقولدر
و مجربدر بر اغاج که قورمغه میل ایده انك کوکن شویله اچه که
هپ کوودونز اراسندن طپراغن کیدروب و واقچاقللو قم دوکه
یریوزندن تراش ولمش طپراغله بعده اوزرینه بر قچ دستی صو

دوكوب دبنه اورتا خصوصا امروده زياده نافعدر معالجه
بادشمالی كه پويراز ديرلر اول اسركی اولمق كركدر • اوايل آذردن
آخر نيسانه دكين جنوب ييلی كه آق يلدر اسركی قطعا اغاجه دكلميه
اكثر آذرك اوننه دكين اسر شويلكه آذرده اسميه نيسانك
اوننه وارنجه اول يل هر اغاج آفاتدن سالم اولور بعون الله تعالی •
بر اغاجك يمشی آز اولسه ياخورده اولسه يا يمشی دوكلسه •
يا يمش ويرمسه علاجی اولدر كه يمش آز اولسه بغلة الحمقا درلر
اوت كه بوستانلرده بتر آنی دوكوب صويله ازب بوملاج كبی
ايدوب هر بوداغك دبنه سوره • ياخود كوكرجين ترسن ازوب
بوداقلر دبنه سوره يمشی چوق اولور • بر اغاج كه يمش ويرمسه
اوزرندن جرجر ييراغن اصالر • ياخود بر كشی قولن صغيوب اتكن
بلنه صوقب اوموزنه بالته الوب سرعتيله يوريوب اول يمش
ويرمين اغاجی كسرم ديه • بر كمسنه كسمه انشاء الله تعالی من بعد
يمش ويرور ديه • بر اغاج يمشن دوكسه بوغدای ونه پچنده
قرا موغی تمام اون طوتوب كال بولدقده كوكی وصاپی ايله قوپارب

حلقه ايدوب بوداقلرنه باغليه • ياخود اغاجك كوكنی قازوب
بر كچرك كوكن چكوب بر مقدار صاروب شق ايده سن بر طاش
قسدرب كورولكی برنده قويوب طپراغله اورتاسن • ياخود
كندودن دلكلو بر طاشی اول اغاجه اصه سن • ياخود دوشن
يمشنی اصه سن • ياخود بر كاغده بو كلماتی يازوب اصه سن •
اول كلمات بودر • كن كشجرة غرست علی وسط الماء فاطعمت
بجنيها ولم يسقط عنها ورقها • ياخود اغاجك دبن قازه
بوچق ذراع مقداری جرجر صابن صو ايچنده يدی كون اصلده
اندن صكره هر كون اول صودن بيوك اغاجه اوچ دستی وكوچك
اغاجه ايكی دستی صو دوكه • انجير اغاجی يمشن دوكسه زيتون
ييراغن دوكوب صوين صيقوب اوچ كون دكين انجير دبنه دوكه •
ياخود اركك انجير تلشن ايپه دزوب دشی انجير اغاجنه آصه مجربدر •
انجيرده واغاجنده قورد اولسه كوكن كوزن كيجه قازه اندن
صكره كل دوكه وانك اوستنه طپراق دوكه قورد هلاك اوله •
انجير دوكلسه وكيج يتشسه ايكی اوچ طوزی محكم دوكوب دبن

آچوب كوكنه واصلنه سورهلر دوشمیه وتیزبیتشه امرودك
اكر میوه سی آز اولوب وقورتلو وضعیف اولور ایسه كوكنده
طاش اولمق علامتیدر زیرا امرود الی غیر النهایه قعر زمینه كیدر
مكر طاشه اوغرایه اول وقت بوكلوریر یوزنر یقین ایسه
اكر زیاده دكل ایسه ایكی بلورمز اما بتون اغاجی طاشه اوغرامه
دلركچر ایله اولسه علاج اولدركه ممكن اولدقجه كوكك اطرافن
اراقدن فلاحه اهلی كمسنه نازكانه قازه طاشی بولوب چقاره
ممكن ایسه دكل ایسه بعض علاج ایره ذكر اولاندن واكر كوكنده
قورتی وار ایسه یاخود بر یوزنر یاقی ادقوری كتمش بوغاز كوكی
وار ایسه حرارت شمسدن یبوست كسب ایتمشدر علامتی اولدر كه
یپراغی صارولغه مایل اولور وقوتسز اولور ویمیشی فلس وپرموب
ویرورسه دخی فلسی قصه وبعونی صیق اولور ایله اولسه
كوكی آچوب اول قورتی ویا خود ادقوری كیدن كوكی بولوب كسمك
كركدر واكر كوكنده وبوداغنده قوردوار ایسه علامتی بوداق
دبی ضعیف اولوب كتدكجه یوقوسی كورلمكدر واغاجك

ویپراغك لونی متغیر اولوب یر یر اغاجك ساقنده وبوداقلرنده
قرارمش كبی یرلر اولمقدر علاجی اولدركه دیبی بوچق ذراع یا دخی
زیاده اغاجنه كوره درین قازوب وانی هر جانبدن فلا اقل بر قوش
مقدارلری ایدوب خلاده اولان چركی دبنه دوكوب چقوری
طولدوره لر نصف چركك ونصف طپراغله مجربدر یاخود
خلاء چركی ایله صغر تزكی وامرودك یپراغن دوكوب بربره خلط
ایدوب یومشاق وقروطپراق كه آدم یوروددوكی یولده ونهردن
جمع اوله جملهسی بر یردن دبنه دوكله یاخود صغر تزكنی اغاج
ایله محكم سحق ایده ویولطپراغیله وزیت یاغی دردی ایله دكره
صویبن قاتوب یوغره بولماج كبی اوله اندن صكره اغاجك
ساقنه واری بوداقلرینك دبنه سوره زیاده نافعدر
سایر میوه اغاجلرنه دخی كذلك علاج اولنه جمیع امراضدن
اشجاری واثماری سالم ایدر كتب فلاحده مسطوردر ودخی
معلوم اوله كیم قیش امرود والمه اغاجلری دبنه قاریغه لر
یمشن آفتدن حفظ ایدر یاخود قار صوینی وكرسن دبنده طوكا

نافعدر اما ایکن چوق اولمیه ایکی اوچ بارمق قالیکی اوله ایکی
اوچ کون انجق طوره اول قار صوینی کیدرکن کرو صو دوکه و بالجمله
بو اسلوب و جمله علاج شمالی یل اسرکن کرکدر و شویلکه امرودك
لذتی اولمیه و یابس اولا و آبدار اولمیه کرکه اولا ذره صوین
بویا قوقاب ایچنده قایناده بعده اسیجقله اغاج دبینه دوکه‌لر
وبوداقلرنك ممکن اولاننه و بیبی اقلرندن ساچه‌لر آی طولوب ضیاسی
زیاده اولدقده هر اوچ کونده برایره‌لر ذره تکره اولا بعون الله تعالی
میوه‌سی خوب و نازك اولوب لذیذ اولور اما اغاجی ضعیف اولسه
یا قورد دوشسه یا یمشی آز اولسه یا قوردلو اولسه یا اولان
یمشی دوکلسه و سایر امراضدن بر نسنه علاج اولدرکه بادام قابی
طاتلو و اجی اولسون اکر اجیله اولسه دخی اولیدر و بادام یپراغی
یا هر بری باشقه اولسه نجه ممکن اولورسه یومشاق دوکلسه
صغرك هنوز ترسلنده ولی باش ترسی قارشدرسه‌لر بشرط آنکی
انجق ترسك رطوبتی اولا صو و غیری نسنه قاتلمیه تمام
آلشدور بالله بوغزه لدقده صکره آلمه‌نك ساقنه و بوداغنك

آره یرلری دبینه سوره‌لر جمله‌دن بو کافیدر جمیع امراضی ازاله
ایدر مجربدر و اتفاق اولدر بیچ شمالی اسرکن علاج اولنه سلامت
اوزره اولور و یاخود المه دبینه کچی قیغن آدم بولی ایله قرشدوروب
دوکه‌لر یاخود حمار ترسن صو ایله یوغروب بر قابه قویه بیری
کون دبینه اول صوینی دوکه یاخود صغر ترسن تازه ایکن ساقنه
و بوداغنه سوره قوردن قورتلمش ترسی اوله دخی اولیدر
المه غایتده طاتلو اولمق ایچون دبنی قازوب کوك کورنجه
بعده شراب عتیقك تردنی کوکه سوره‌لر اوزرینه طراق دوکه
غایتده تر لذیذ اولا و المه اغاجی دیکلورکن کوکنه عسل یاخود
بال شربتی سورلسه بعده دیکلسه قرمزی و لذیذ اولور و المه
و شفتالو اغاجنك دبینه یلده طقوز کره آدم افشانی دوکلسه
شول طریق ایله که کوکنه یتشه قرمزی و آبدار اولور المه و شفتالو
دبینه قرمزی کل اغاجی دکلسه قرمزی اولوردرلر انارك چکرك
ایکن یمشی دوکلسه تلاوی ایله قوردشوندن قرشق بر حلقه ایدوب
اغاجك اوزدنه طوق ایده‌لر لونی صارو اولوب یمشی کچرك

اولسه لسان الحمل که کوناییك درلو براوت واردر انك کوکی بر بوداغنه
اصالر بیلدن و برسنه دن دوسرسه برین دخی اصارلر جوز
اغاجی کبرك ایکی بیزاغی صادرسه یاخود یمشی کبرك اولسه
دوه قانی ایله یاخود صافی استی صو ایله صرادن بیراغنه و بوداقلرینه
و دبنه دوکه لر دلرسك شفتالو و قیسی وارك انجلری بیوك
اولوب تیز قورومیه ساقنی بوز غوا ایله دلوب اوزرینه کیجه کیده
اما اوتر باینه چقمیه بعده اول دلك مقداری غایتده یاغلی
چرادن چوی ایده سن اول دلوکه قویه سن سول طریق ایله که
اوجی قابدن ایچرو اوله قاب بودیر بلند اولوب پایدار اولور
تتمه بوستان و شکوفه بیاننده در اولا
بوستان یری که قاون و قارپوز دکلسه کرکدر فلوا قل یری کره
سورله هر نه مرتبه ده چوق سورلسه قوی بتر و میوه سی ایچلو
و چکردکی آز اولور حتی ارباب فلاحه دن منقولدر قارپوز یری
بوز کره سورلسه اندن دکلسه هیچ چکردکی اولمازدر و بالجمله
یرینه کوره عمل اولنه قسالریا اولورسه چوق زحمت استمز

اکر کلسی و قیرا اولورسه زبللنمك و چوق سورلمك لازمدر شویلکه
صویا توب بعده چکلوب سورلمکه قابل اوله زبل لازم دکلدر
تازه یرلرکه مقدما نسنه اکلمامش اوله اکا حارثلر بوزغورلق
درلر و قره چالی بتن یرلرکه کوك اخراج اولنوب سورلوب دوکلك
و قارپوزا اکله غایتده بی همتا اولور اما قاون کوبره لو یرده و مقدما
اکلمش یرده اولسه اولور دوکلکه و قارپوزه مهما امکن چیك
یر کرکدر ضرورت اولوب عمل اولنمش یرده اکلسه اسکی کوبره ایله
کوبره لنمك کرکدر و معلوم اولاکیم قاون که بازدن بینور ازیجه سی
اولور حضر الیاس کوننده بر آی اولدی ابتدا اولنمق کرکدر
دوکلك که قیش بیور روز مذکوردن اون بش کون صکره
ابتدا اولنمق کرکدر بر آیر دکی قارپوز دخی مقدم اولمق لنسه
مقدم و قیشه بیتشمك مراد اولنه موخر اکلمك کرك شویلکه
دوکلك چکردکی مقدم اکسه لر قاون اولور رایحه باغلر قاون
چکردکی موخر اکلسه رایحه سی کیدر دوکلك اولور و معلوم اولاکم
هر اوجاقکه چکردك اکلور هر دیارده بو درلو ایدلر افضل اولدیکی

صبان ایله یا چپا ایله بر قریش مقداری دیبن خندق کبی ایده لر
آکا بوستانیلر جزی دیرلر آدم یره بوزکر اولان چرزینک کنارنده
اوجاق ایدرلر خندق ایچنده اولا ونر اوستنده مابیننده
اولا بش چکردکدن طقوز چکردکه دکین اکه بتدکدن کوکه
تنفسی قوی ایسه اوچ دانه سن بری برندن ایراجق یره آلی
قویه اوچ یپراقلو اولدقده بوغازندن ول اول ویردوکی یپراغه
دک طولدیره اول ایکی یپراغی قطع ایدرسه دخی نافعدر بعده
بوستان کوکنی آتوب یره یاتوب اوزانمغه باشلدوغی وقت
دخی چپالیوب اولکیدن زیاده بوغازندن طولدیره اوتی بوله
تیمار ایده اکر اوزانمغه میل ایدوب ایکی چچک ویرمز ایسه
طروغن قطع ایده تاکه قوت کوکه وچچکه واره قاون قباق وخیار
چکردکنی عرق سوینکه بویان بالی دیرلر بر کوک واردر انک صوینی
ایچنده اصلدوب اکسه لر قورددن وآفاتدن خلاص اوله
وخنک که دمود دکنی دیرلر آنی وحلیتیت که چادر اوشاغی دیرلر
صربسرکه ایچنده اصلدوب بوجک وکزکی دیرلر یپراغی بوکلود

بستانه ساچلسه دفع ایدر ودخی طوزی صوده اصلدوب
برکون برکیجه طوردقدن صکره جمله بستان قسمنه ساچلسه
بوجکدن وقورددن خلاص اوله بوستانه قرنجه اوشسه
خنطل که ابو جهل قارپوزی دیرلر انک کوکنی قرنجه جمع اولدوغی
یره یاقسه لر هلاک ایده یاخود برنج قرنجه یقالر یاخود
قرنجه یواسی اغزنه قطران سوره لر بوستان خلاص اولور
ودخی بستانک اطرافنه خردل دکلسه بوجک اوشمیه وبستانه
کسکن دوشسه پلید اغاجی کلنی یواسی اغزنه ویولنه قوسه لر
هلاک ایده ودخی صغر اودن صوبیله قارشدروب هر بوستانه
دیکجک تخمی انوکله اصلدوب بعده اکسه لر جمیع حشراتدن
سالم اوله کل اغاجی زمهری واغوستوسدن غیری زمانده
دکلور کوکلوسی وقاکرتماجی ودخی اوچ درت کوز قویوب
بعون یرندن کسوب ارقوری چقور ایچنه برقسه اولور ایکن
کوبره سومزمکر یری خشین اوله برمقدار اسکی کوبره ایله
طراق خلط اولنه صوویریله اکر کوکلو واکر قاکرتماجدر یاتوردب

دکمك کرکدر • قرنفل رومی تخمدن دکلور • اما قرنفل فرنکی
کوکلو و قاکرتماجدن دکلور • کوکلو اول بهارده و کوزدن دکلور
قاکرتماج کوز فصلنده دکلور • دکلن یرده و طغارده طپراق
تربیه اولنمق کرکدر اوزم جبره‌سی ایله • یاخود اسکی کوبره ایله
قاکرتماج دکمك دلسه‌لر اسلوبی اولدرکه باغچه کنارنده اوزادیه
بر یری یاروب ایچنده طپراغی تربیه ایلدکدن صکره قاکرتماج دبنی
بو مقدار بچاغله یوناقندر • اندن صکره اوجنده اوج یپراق
قالنجه یپراغن کیدره • بعده پارماغی ایله اول یومشاق تربیه
اولنمش یره دله اندن صکره قاکرتماجی دکه • و اول قلان اوج
یپراغی طشره قویه • یپراق طوروقلون کسه • یازن نوروزدن چکدکدن
صکره که قیش و طوك احتمالی اولمیه چقاروب طغاره دکه •
اکر کوکلودر اکر قاکرتماجدر طپراغی قورولق شکلن باغلدقجه صو
ویره‌لر طپراغی فی الجمله نمدن خالی اولمیه • هوا استی اولدقده بهر حال
ایکی کونده بر صو ویرله • بشرط آنکه طغارك دبی دلك اوله •
و طغار نه قدر بیوك اولسه داخی جدر طپراغی اشاغه اندکجه صافی

جبره ایله طولدره‌لر بویکر کردر • بعضلر تربیه اولنمش طپراغله طولدره‌لر
دمشلر • و دخی معلوم اولاکیم قیشن صوق و یل سوقدن حفظ
اولنماسی اسلوبی اولدرکه آدم بویی یاخود بله کلنجه چقور قزالر
اوزادیه و چقور کنارنه تخته قویه‌لر تا که طپراق دوشمیه
بعده اوزدن سمز کبی اورته‌لر • ساز و تخته ونه ایسه کاه کاه
قالدرمغه ممکن اوله • هوا خوشجه اولدقجه اوستندن اول
اورتویی کیدره‌لر کنش طوقنه • و دخی کوره‌لر طپراغی نمناك ایسه
خوش و الا صو قویه‌لر نمللنجك قدر • اکر طغار چوق ایسه بویله اوله
اکر بر ایکی ایسه اوبوجاغنده توتن ایرشمز یرده حفظ اولنه •
کنش اولدقجه طشره چقره‌لر • صوق و طوك دفع اولدقده طشره‌ده
طوره طوروق ویردوکده بعضسنی بوله تا که ادی اوله • اکر
یکتا قرنفلك تخمی قابی ایله دکلسه قتمر اولور • آق زنبق نه زمانده
اولسه دکلور • اصل کوزن دکلمك کرکدر • قره طپرقده اردی
و دانه‌سی چوق اولور • سایر طپراقده ایله اولماز • و کوبره سور • لکن
چوق اولمیا و اسکی اوله • و بلکه برکره صوغان چقاروب اوج کون

كونشه قارشو قويه اندن كروده كه كوزن اوله دانسى چوق اولور
واكر آنى ارغوانى ايلمك استسك چچكى صاولدقدن صكره صاپنى
الوكله چكه سن يردن چيقارا وچنده برمق كبى اولور اول صاپنى
توتن طوتقوز يره قويه سن طوره تاكه يپراق ييرندن صوغانى
چيقارسه مشاقدد اولدقدن صكره توتوندن آلوب خمرك دردى
كه دبنه چوكر آنك ايچنده قويه سن تاكه اول صوغان قرمزى اوله
اندن صكره چيقاره سن طوره دكجك زمانده دردى طپراغه قار شدكده
برابرينه سن اول طپراغه دكه سن ارغوانى رنك اولور هر زمانده
اچلن چچكى ياخود هر ييل طپروغن كوستردوكى زمانكى نخود
قدد يپراقدن ظهور ايدر اول زمانده يره برابر يردن صاپن
ياروپ ايچنه چويد قوسه مائى رنك اولور سرخ قوسه ياكوك
قوسه ياسكوكن قرمزى وآل اولور زعفران قونسه صارى
اولور وهر رنك قونسه ايله اولور درلر ودخى معلوم اولاكيم
صوغانلو اولان چچكلنه كرمد قويه لر تاكه آشغه كتميه
وكوستريك ضرر ايلميه آشغه كيدر ايسه چچك آز وخرده اولور

كرميدا اوليجاق چچك چوق واريا اولور قوت چچكه وارور هر
يل چيقوب تكرار دكلسه بلكه قيشن يره طورماسه بر پرده
حفظ اولنسه يازده كلسه غايتده ايو اولور بنفشه ده كلسه
اكى اوج كوك بر يره جمع ايدوب دكه وكوكلو چچكلرنه ايسه
بويله اولسه يكركدر چچكك چوق حالى بو قدر جنس چوقدر
بيابانيدر ايكى تربيه يه محتاج اولماز انجق رعايت ايليوب
وقتى ايله صو ويروب دبلرن پاك ويومشاق ايلمك كركدر

خاتمه يمش درب وحفظ اولنماسى بياننده در

ايلولكه ايلك كوز آيدر آنك واخرنده شو يلكه يا تموز قراغو
كيج دوشر يو اوله تشرين اولكه اورته كوز آيدر اوايلنده
والحاصل آنك كمالى زمانده ياغمور ياغماز ايكى بوستان بوزلوب
وقيش ميوه لرى درلور ايله اولسه دوكلك درلدوكده صاحبى
ايله درله بر تخته ياخود اوتلوق يا ياپراق چارطاق اوزرنده
اون كون مقدارى طوره كاه بر جانبه كاه بر جانبه دوندره لر
تمام كونشدن بشه اندن صكره اكر قادر اولور ايسه بر اوكه

بویرازدن غیری هوا کرمیه آنك دیوارنه برقج طبقه اوچردانه
قاون طوره چوقدر قارقلر قاقوب قاونی اوزرنه قویه هفته ده
بر کره بریانینه دوندره اکر قار اولمازسه بر بر هواسندن
یوکسك یرده قویه قارشو دوندره آلتنه اوتلوق یاصمان قویه
قار یوزی صمان ایچنده قویه اکا دخی ایکی بر هواسی تاثیر ایلمیه
واوزم آونك اولدقده بر اوه آصه اول اوه چوق هوا دوقنمیه
وطوك زمانی اولدقده اول اوا ایچنده بر موم یقا کیجه وکوندز
اوزم طوکمیوب شکلی خوب اولور اکر اوزمی اوزم زمانته
یتشدرمك دلسك چبوغندن صالقمی قوپارمیوب اول صالقمی
ایچی صرچه لو بر شیشه ویا چولمکه قویه‌لر اما صقلمیه بوجه
اوله اغزینی برك ایدوب اولبود اغی اکوب چولمکی یره کومه‌لر
یاغمور تاثیر ایلمیه یلنه دکلو تازه طورر کل دخی غنچه ایکن شیشه
ویا چولمکه قویلوب بویله حفظ اولنه چوق طورر وقت حاجتده
آچوب صو ایچنه قویلر آچلور وآونك ایلدوکی زمانده دخی هوا
نمناك اولمیه ویردن چه قالقوب یر قورومش اوله وایچندن

زدلنمش وچورمش دانه‌لرین کیدره‌لر تا که غیریسن افساد ایلمیه
تورشی ایلمك استه سك درت مدره شیره که هر مدره اون
وقیه‌در اللی درهم خردل قاته‌سن اما ایکی وجهله اولور بری شیره
چیك ایکن طپراقله دقدن صکره خردل قاته‌لر وبری دخی اولدرکی
طپراقله دقدن صکره بر مقدار قینادوب اندن صکره خردلکر
خردلی دخی دوکوب چیك ایکن خلط ایلمك وبر مقدار اسیجق
شیره ایله خشلیوب خلط ایلمك جایزدر چیك ولیجاق چوق دویز
اما رایحه‌سی اولور خشلنده رایحه‌سی اولماز چوق دویمك
مراد اولنور ایسه چیك اولمق مناسبدر وامرود دخی چکردکی
قرارد قدن صکره جمع اولنه اکر یاروب یا چرتوب قورتمق
قصد اولنه چکردکی آلاجه ایکی دیرله ویا یاروب چرد کدن صکره
اتمك پشن فرونده اتمکدن صکره یا خود اولقر تیرده قوغوبجه
ایکی ایچنه براغوب خشلیا اندن چقروب تخته اوستنده
قروده اکر قوردکی اوستنه سیرك بز اورتلسه کونش لذتن
آلمیوب نازك کله قورو یه خوب اولور امرودك والمه نك

قابی صو بیلوب بو یله قورسه طراوتی کتمز ولذیذ اولور بوتله
چرلسه وایچی چقوب بو یله قورسه نفیس اولور واکر قیش
امرودی اولوب حفظ قصد اولنه تشرین اولکه اودنه کوز آییده
یا اون کون اول یا صکره بیشدوکنه کوره چکردکی سیاه اولدقدن
صکره تمام اولمدین یادی اولمش ایکن جمع ایدوب ستره دشندن
چقان اغاج کپکن بر یره دوشیوب امرودی اولکیك وزرنه
قویه لر نه زیاده سیرك ایده ونه یقین ایده لر اراسنده هوا کیره جك
قدر ارالق اوله یاخود جوز دوکی براغنده وشیه اوستنه
امرودی دیزه خیلی زمان طورر اولکباره دك دخی زیاده
امرودی منکنه ده صقوب صوین الوب شیره کبی طپراقلیوب
صافی ایلدکدن صکره قینادوب بکمز ایدرلر وشیره سنه
خردل قاتوب ایچنه امرودی قودلر تورشی اولور تورشی اولان
امرود کوزو یا قیش امرودی کرکدر المه نك دخی درلسی زمانی
امرود کبیدر وبر المه بر المه زماننه یتشدرمك دلسه لر
المانك وزرنه چولمکجی چاموری سوروب اوستنه انا دیپراغن

دوشیوب صاپی اولدوغی جانبی آشغه قویوب امرود کبی دیزه لر
یاخود شراب دردی اوستنه سوره حفظ ایده اما برنج کون
چه قالقدقدن صکره کونشه قویه تمام پیبوست بوله اندن صکره
علاج ایدوب حفظ ایده ایوا دخی صاروا ولوب رایحه سی
تمام بلوردکده جمع اولنه حفظی امرود حفظی کبیدر اما اقبل
العلاج وافر کونشده طورمق کرکدر دیرلدکدن صکره بشرط آنکه
چه ویا غمور دوقنمیه یاخود کتان چوپی ایچنده طوره ایکی
هوا دوقنور یر اولمیه ایوانك دخی تورشی سی اولور کندوبی
کوبه قویوب اوزرینه خردل الواوزم شیره سی یا امرود شیره سی
دوکله وارك دخی اوزم شیره سی ایله تورشی اولور وبالجمله
آبدار اولان میوه لر تورشی اولماغله حفظ اولنور ارك
ودونکل واوزم وقزلجق وکوکم وشفتالو وکراس وویشنه کبی
انارك دانه سی تمام قزاروب کامل اولدقده جمع اولنوب بلوط اغاجندن
دستره دن چقان کپه کنده حفظ ایده کپکله کندو پیراغی
دخی بله اولورسه خوبدر یاخود اوتلوق ایچنده هر انار تمام ورقله

وشویلکه اناره کرج سوروب اندن صکره اوتلوغه کومه‌لر انار
زماننه دخی یتشوردرلر ٭ دوموق ایله اناری تابی وایچی پایس
اولودیمك مراد اولندوغی زمانده بر ظرفه صو قویوب او صو
ایچنده برکون برکیجه اصلدوب اندن کسه‌لر هنوز اغاجندن
قوبمش کبی اولور ٭ توزنج حفظ اولنمق مراد اولنسه زمانی
صاروا اولماسیدر جمع ایدوب اوزرنه کرج سورله یاخود
آرپه ایچنده حفظ اولنه ٭ فرصاد که توت دیرلر صرچه چناغنده
وشیشه‌ده حفظ اولنور ٭ انجیرك تازه‌سی دخی صرچه قاب
ایچنده طورسه تازه طورور ٭ یاخود قوانار کبی نسنه‌ده اولور
اکا عربده قدابه درلر آنك ایچنه بری برینه دوقنمیه‌جق قدر
دیزوب اندن صکره دیرسن انجیر اوزرنه بیراغن قویه ٭ بعده
اوزرنه بر طبقه دخی دیزه ٭ هر طبقه‌سن
بو اوسلوب اوزره ایده ٭ اغزینه وارنجه
اغزینی محکم باغلیه هوا کرمیه تازه طورور
تمت الاوراق ٭ بعون الملك الخلاق